

О Т Ч Е Т

ЗА ДЕЙНОСТТА НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ ЗА 2013 ГОДИНА

I. ВЪВЕДЕНИЕ

През 2013 г. Икономическият и социален съвет (ИСС) отбеляза 10 години от своето създаване. За този период - в повече от 2000 страници, приети с консенсус актове, ИСС се произнесе на практика по основните икономически и социални проблеми на страната и обществото. Конкретни предложения на ИСС са намерили място в редица закони, стратегии, програми и други нормативни актове, приети от законодателната и изпълнителната власт през тези 10 години. Като „консултативен орган, изразяващ волята на структурите на гражданското общество“, ИСС бе инициатор на престижни международни форуми и публични дискусии с участието на авторитетни представители на български и европейски институции, посветени на демографските проблеми и пазара на труда, проблемите на образованието и младежите, кооперациите и социалната икономика и други.

В съответствие с приетия План за дейността на ИСС и по собствена инициатива през 2013 г. бяха разработени и приети 1 становище, 1 анализ и 8 резолюции по актуални за България проблеми. Всички документи бяха изпратени на заинтересованите национални и европейски институции и представени пред обществеността.

Като продължение на работата си през миналите години приоритет в дейността на ИСС през 2013 г. бяха образованието в България, проблемите на децата и младежите, преждевременното напускане на образователната система. По тези проблеми ИСС прие 2 резолюции, организира консултация с представители на правителството и проведе три регионални дискусии по преждевременното напускане на образователната система с участието на местните власти и всички заинтересовани страни. Обобщените предложения и препоръки от регионалните дискусии ИСС представи в своята резолюция „Мерки за намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система“.

През 2013 г. ИСС очерта проблемите пред заетостта на младите хора в България, като прие резолюцията „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“. Резолюцията бе обект на консултация с представители на правителството, младежки и студентски организации, експерти.

Акцент в дейността на ИСС през отчетната година бе Споразумението за партньорство (СП) на Република България 2014 – 2020 г., очертаващо помощта от Европейските структурни и инвестиционни фондове и програмирането на

средствата за следващия програмен период. В тази връзка ИСС прие становище на тема „Приоритети и политики за усвояване на средствата от фондовете на Европейския съюз в България през периода 2014 - 2020 г.“ В рамките на неговото разработване бе проведена публична консултация с участието на 18 представители на всички министерства и заинтересовани ведомства, в резултат на която проектът на Споразумението за партньорство бе преработен и бяха отчетени основните препоръки на ИСС. ИСС бе домакин и на две публични обсъждания на актуализирания проект на Споразумението за партньорство с участието на вицепремиера Зинаида Златанова, на екипа на дирекция „Програмиране на средствата от ЕС“ към Министерски съвет (МС) и на широк кръг заинтересовани страни.

През 2013 г. ИСС се включи активно в процеса на Европейския семестър 2013 г., като разработи и прие три резолюции по стратегически европейски документи. ИСС прие последователно резолюции по Съобщенията на Европейската комисия: „Акт за единния пазар II – Заедно за нов растеж“, „Годишен обзор на растежа за 2013 г.“ и по „Препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи (НПР) на България за 2013 г. и за представяне на становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г.“.

Приетите през годината актове са свързани с предизвикателствата пред страната в контекста на изпълнението на целите на Стратегия „Европа 2020“. Те са пречупени през проблемите, породени от кризата, като бе отделено внимание и на нейното отражение върху социалната икономика.

Социалните предприятия са ключов компонент на европейския социален модел и в тази връзка ИСС фокусира вниманието си върху възможностите пред социалното предприемачество и неговия потенциал за растеж и заетост, като разработи и прие анализ по темата. ИСС организира и регионална дискусия по темата с участието на представители на държавната, местната власт и всички заинтересовани страни.

Приета бе резолюция, представяща конкретни мерки за подобряване на бизнес средата в България чрез по-добро регулиране с цел подобряване конкурентоспособността на българската икономика.

Представители на ИСС бяха активни участници в национални и международни форуми и дискусии, разглеждащи значими проблеми и предизвикателства пред България и Европа.

През 2013 г. ИСС продължи своята дейност по линията на двустранното и многостранното сътрудничество със сродни институции и организации. С активното си участие в проекти и инициативи на европейските и международните структури на организираното гражданско общество ИСС даде своя принос в разработването на основни техни документи. Чрез своята дейност ИСС се утвърди като успешен модел на организиран граждански диалог в международен план.

II. СТАНОВИЩА, АНАЛИЗИ И РЕЗОЛЮЦИИ, ПРИЕТИ ОТ ИСС ПРЕЗ 2013 ГОДИНА*

(* представени в хронологичен ред, според датата на приемане)

1. Становища на ИСС

Икономическият и социален съвет разглежда **Споразумението за партньорство 2014-2020 г.** не само като продължение на Националната стратегическа референтна рамка 2007-2013 г., но и като ключов документ за развитието на българската икономика през новия програмен период. В тази връзка в Плана за дейността на ИСС през 2013 г. беше заложено разработване на становище **„Приоритети и политики за усвояване на средствата от фондовете на Европейския съюз в България през периода 2014-2020 г.“**. По него работиха две от постоянните комисии на Съвета, а именно - Комисията по бюджет, финанси, застраховане и осигуряване и Комисията по икономическа политика. За докладчици бяха определени д-р Милена Ангелова – член на ИСС от Група I, главен секретар на Асоциацията на индустриалния капитал в България, и Пламен Димитров – член на ИСС от група II, президент на Конфедерация на независимите синдикати в България и председател на Комисията по труд, доходи, жизнено равнище и индустриални отношения към ИСС.

Още при проектното разработване на становището ИСС проведе **консултация с представители на правителството**, включително на всички министерства и ведомства, отговорни за разработването на Споразумението за партньорство и оперативните програми за следващия програмен период. Тя се проведе в рамките на съвместно заседание на двете постоянни комисии на ИСС, ангажирани с изготвянето на становището. Като взе предвид изводите и препоръките от консултацията, **ИСС прие документа на Пленарната сесия на 18 юли 2013 г.**

В становището вниманието бе насочено към някои основни групи предизвикателства, произтичащи от спецификата на социално-икономическата среда в България, които следва да бъдат ясно адресирани и задълбочено анализирани от гледна точка на пораждащите ги причини. Тези предизвикателства бяха обобщени и дефинирани като икономически, социални, екологични и административно-правни. Специално внимание ИСС обърна на необходимостта от залагане на измерими и изпълними финансови показатели и показатели за резултати в рамките на изпълнението на всяка от програмите по Споразумението за партньорство. Съветът подчерта необходимостта от залагане на механизми, които да гарантират, че тези показатели позволяват обективно и коректно отчитане на напредъка в изпълнението на оперативните програми. Целта на предложението бе да се предотврати налагането на финансови корекции за неизпълнение на договорените цели, в резултат на

евентуална негативна оценка при редовните прегледи на напредъка по изпълнението им.

За ограничаване на практиката на неуместни прехвърляния на средства между осите на оперативните програми ИСС предложи при програмирането на периода 2014–2020 г. по всяка програма да има минимална квота, предназначена за частно-правните бенефициенти, която да не може да бъде нарушавана без съгласието на социалните партньори. Тези квоти следва да бъдат обект на повишено внимание от страна на комитетите за наблюдение.

ИСС препоръча да се гарантира, че 25 % от средствата от Европейския социален фонд (ЕСФ) ще да бъдат насочени към тематични цели 8 (Насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила) и 9 (Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността).

Чрез своето становище Съветът отправи препоръки и към структурата на проекта на Споразумението за партньорство, като наблегна на необходимостта от открояване на приоритетите и целите, които се преследват и се очаква да бъдат постигнати. ИСС насочи вниманието и към липсата на логическа обвързаност при някои от съдържащите се факти, статистически данни и констатации. Бяха изведени като приоритет и конкретни възможности за подобряване усвояването на средствата от Европейския съюз (ЕС) - оптимизиране на системите за одит и контрол; опростяване и стандартизиране на процедурите по изготвяне, подаване, оценяване на проектите; електронизиране на по-голям брой услуги и форми от кандидатстването до отчитането на проектите, и др.

Особено внимание ИСС обърна на факта, че за активизиране на целия потенциал на нацията е необходимо утвърждаването на **механизъм за постоянно участие на социалните партньори и на организираното гражданското общество** в цялостния процес - от реалистичното програмиране до формирането, съгласуването и осъществяването на приоритетни икономически и социални политики.

2. Анализи на ИСС

След като в края на 2011 г. със становището си „Ролята на българските кооперации за развитието на социалната икономика в контекста на стратегия „Европа 2020“ ИСС продължи целенасочено да работи по темата, фокусирайки общественото внимание върху ползите, проблемите и предизвикателствата, свързани с развитието на социалната икономика в България, през 2012 г. беше прието становището „Социалната икономика – възможности и перспективи за развитие в България“. Следвайки тази последователност, през 2013 г. ИСС прие анализ на тема: **„Социалното предприятие и социалното предприемачество“**. Докладчик по документа бе Николай Николов – член на ИСС от група II „Синдикати“, председател на Комисията по социална политика. **Актът /е приет от Пленарна сесия на 27 юни 2013 г.**

В своя анализ ИСС посочи, че социалните предприятия са ключов компонент на европейския социален модел. Те са устойчиви и ефективни дори в условията на криза, като същевременно тяхната дейност допринася за постигането на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Социалните ползи се измерват главно с интеграцията и реинтеграцията на хората в неравностойно положение в обществения живот, а икономическите и финансовите резултати - със спестяването на значителни публични средства, отделяни за социални помощи и обезщетения. Въпреки това според ИСС социалното предприемачество и социалните предприятия, като част от социалната икономика, представляват все още неоползотворен бизнес модел, със свои специфични черти и характеристики.

Социалните предприятия се нуждаят от подкрепата на държавата, която да регламентира конкретните насърчителни мерки и облекчения за тях, като се съобразява с определението за социално предприятие, дефинирано в документите на Европейския съюз. ИСС препоръча да се подобрят правната и институционалната среда за функциониране на социалните предприятия.

В документа бяха анализирани дефинициите за социалните предприятия, различните модели на действащи такива в България, данъците, които имат отношение към дейността им, и облекченията и преференциите, на които имат право.

Едно от основните заключения на анализа бе, че за насърчаване на социалното предприемачество са необходими по-добра разпознаваемост и популяризиране на ползите и приноса на социалните предприятия за икономическото и социалното развитие на обществото.

ИСС приветства включването на социалната икономика и социалното предприемачество като отделен инвестиционен приоритет в рамките на тематична цел „Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността“ в бъдещата Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за периода 2014 – 2020 г. Според ИСС през следващия програмен период е необходимо да се засили ролята и да се разшири участието на социалните предприятия в предоставянето на услуги в нови сфери и в райони с ниска пазарна възвращаемост.

3. Резолуции на ИСС

В началото на 2011 г. ИСС прие резолюция по първия Акт за единния пазар, а през 2013 г. разработи по собствена инициатива резолюция на тема **„Акт за единния пазар II – Заедно за нов растеж - Съобщение на Европейската комисия (ЕК), COM(2012) 573 окончателен, до Европейския парламент (ЕП), до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет (ЕИСК) и до Комитета на регионите“**. За докладчик по темата бе определена д-р Милена Ангелова -

член на ИСС от група I „Работодатели“. **Резолюцията беше приета от Пленарна сесия на 21 февруари 2013 г.**

Според ИСС Единният пазар е в основата на европейската интеграция и е едно от най-големите ѝ достижения. Той има потенциала да осигурява преки ползи за всички заинтересовани страни и да генерира устойчив растеж за икономиката на Европа. ИСС счита, че в условията на криза наличието на добре функциониращ и ориентиран към бъдещето единен пазар е не само желателно, но и съществено за политическото и икономическото бъдеще на ЕС.

В резолюцията е заложена позицията на ИСС по редица проблеми на Единния пазар, като ускоряване въвеждането на законодателния пакет „Единно европейско небе“, включително посредством ускоряване изпълнението на ангажиментите на държавите членки за хармонизиране на законодателството си с приетите до момента европейски разпоредби в тази насока. Становището на ИСС е, че интензивният диалог между социалните партньори може чувствително да подпомогне и ускори този процес. ИСС намира за целесъобразно освобождаването на морските превози в рамките на Европейския съюз от митническите и административните формалности, прилагани спрямо стоките, пристигащи от трети страни.

ИСС обърна внимание на продължаващото забавяне на присъединяването на България и Румъния към Шенгенското пространство. Съветът се обяви против иницирираните кампании в някои страни членки, умишлено настройващи негативно местните граждани спрямо тези на България и Румъния. Подобни действия поставят под съмнение реализацията на визията на ЕК „за единен пазар, в който гражданите и работниците могат да се движат свободно през граница, когато и където искат, без да се сблъскват с неоправдани ограничения, наложени от различните национални норми и разпоредби“.

Необходимо е да се приеме съгласуван модел на методологиите за определяне на разходите, използвани от националните регулаторни органи в Европейския съюз, който да гарантира, че разходите са справедливи и са изчислени в съответствие с едни и същи стандарти. Икономическият и социален съвет прикани Европейската комисия особено внимателно да разгледа търговската практика на мобилните оператори за начисляване на допълнителни такси за обслужване на своите клиенти, когато те водят разговори и ползват техните услуги на територията на други държави членки. Подобна практика нарушава принципа на функциониране на единния пазар и не кореспондира с разходите за предоставяне на услугата.

В заключение ИСС призова отговорните европейски институции за ускорено приемане на ключовите законодателни промени, които следва да се зададат като приоритет до пролетта на 2014 г.

В специално писмо **европейският комисар за вътрешен пазар и услуги** Мишел Барние изрази благодарност за конкретните препоръки, съдържащи се в двете резолюции на Икономическия и социален съвет на

Република България по темата за единния пазар. Той подкрепи тезата на ИСС, че само решителен ангажимент от страна на Европейския парламент и на Съвета на ЕС може да ускори приемането на законодателните предложения и да гарантира, че резултатите от Актовете за Единния пазар ще достигнат до гражданите и бизнеса.

Като част от последователната си дейност в рамките на Европейския семестър ИСС разработи по собствена инициатива **резолюция на тема „Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа 2013 г.”**, която на 21 февруари 2013 г. бе приета от Пленарната сесия.

В своята резолюция ИСС отбеляза сходството между Годишния обзор на растежа за 2012 и за 2013 година. Според Съвета това е сигнал за забавянето на структурните реформи в редица държави членки и за недостатъчното изпълнение, дори изоставане по специфичните национални препоръки през 2012 г., насочени към реализирането на целите на стратегия „Европа 2020”.

Икономическият и социален съвет отбеляза, че цялостната визия на Годишния обзор на растежа 2013 г. е ориентирана към общото проследяване на корекционните мерки, предприети в Европейския съюз след финансовата криза, и към определянето на социалните приоритети на ЕС за 2013 г. Същевременно избраният подход не дава достатъчна представа за постигнатото в отделните държави членки, а по-скоро на фона на общите тенденции в ЕС се проследяват проблемите и процесите в държавите от Евророната или в държави, срещащи сериозни бюджетни и дългови затруднения (Гърция, Испания, Португалия, Италия и др.). На по-заден план остават икономиките на „догонващите” държави членки, каквито са България, Румъния и др.

ИСС обърна внимание, че прекомерното акцентирание върху финансовата консолидация и рестриктивните политики на икономии може да доведе до известно изоставане както в изпълнението на целите за растеж и заетост, така и в изпълнението на целите за образование, наука, изследвания и намаляване на бедността и социалното изключване.

Във връзка с влошаващата се трудова реализация на младите хора в Европа ИСС предложи формулирането на допълнителна цел по заетостта, която да се отнася до равнището на младежката заетост и безработица. Според Съвета, след като европейските и националните политики поставят основния акцент върху бъдещето в борбата с младежката безработица и нарастването на младежката заетост, тази политика трябва да намери отражение в основните цели на Стратегия „Европа 2020”.

ИСС отдава особено голямо значение на необходимостта от реиндустриализация на Европа. За да се утвърди и гарантира ролята на Европейския съюз като лидер в областта на индустриалното производство и да се насърчат запазването и разкриването на нови работни места, е необходимо да се работи за проактивно управление на промишлените преструктурирания, в отговор на предизвикателствата на глобализиращите се пазари. Според Съвета

именно производството, и то на продукти с висока добавена стойност, е двигател на икономическия растеж и на него следва да бъде отделено специално място в Акта за единния пазар.

Като признава нарастващото значение на Европейския семестър, ИСС препоръча диалогът в държавите членки да обхване всички заинтересовани страни още в първата фаза на семестъра, когато се изготвят Годишният обзор на растежа и приложенията към него. Необходимо е в рамките на изготвянето на националните програми за реформи да бъде организиран широк диалог със засилено участие на социалните партньори и организираното гражданско общество. В тази връзка ИСС предложи и преразглеждане на графика, приеман от ЕК, за провеждането на национални дискусии и консултации по темата.

След като през 2012 г. ИСС прие първия си акт по проблемите на преждевременното напускане на образователната система¹, през 2013 г. Съветът разработи **резолюция по „Проект на Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждеременно напусналите образователната система (2013–2020)“**. За докладчик бе определена Янка Такева, член на ИСС от група III „Други организации“. На **Пленарна сесия, проведена на 26 април 2013 г., Икономическият и социален съвет прие резолюцията.**

ИСС характеризира преждевременното напускане на образователната система като изключително остър проблем за България, водещ не само до сериозни икономически, социални и обществени последици, а и до повишаване на структурните предизвикателства пред пазара на труда в България. В редица свои актове Съветът е констатирал, че преждевременното напускане на образователната система е фактор, водещ до цикъл от безработица, бедност и социално изключване.

ИСС представи конкретни препоръки към структурата и съдържанието на Стратегията, като призова да се обърне внимание на съществуващите слаби страни и възможните препятствия пред изпълнението ѝ. Според ИСС, за да могат ефективно да се осъществят заложените в Стратегията политики и мерки, трябва да се определят конкретните финансови ресурси от държавния бюджет и от европейските фондове за следващия програмен период 2014-2020 г.

Според ИСС е необходима по-пълна информация за ранното отпадане и преждевременното напускане на образователната система и по-добра координация при изпълнение на Стратегията. Констатацията на съвета е, че незаписването в първи клас е проблем, който не е разгледан достатъчно задълбочено в документа. Идентифицирането на причините за това явление ще спомогне за определяне на мерките за повишаване обхвата на образователната система.

¹ През 2012 г. ИСС прие становището „Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждеременно напусналите образователната система (2013 – 2020)“.

ИСС предлага също в Стратегията като дългосрочна цел да бъде включено чувствителното редуциране дела на учениците, отпадащи от училище между I и IV клас, като не се допуска техният дял да надвиши 1,5 % от общия брой записани ученици през съответната учебна година. Чрез проследяване на този показател и залагане на специфични мерки за обратно интегриране ще бъдат предотвратени последиците от отпадането от училище в най-ранна възраст.

Предвид необходимостта да бъдат идентифицирани децата и учениците, застрашени от преждевременно напускане, ИСС предложи да се добавят допълнителни индикатори, отчитащи: броя на учениците със специални образователни потребности, интегрирани в общото образование; броя на децата от етническите групи, интегрирани в образователната система, както и броя на децата с девиантно поведение и децата в риск, интегрирани обратно в образователната система.

Отчитайки ключовата роля, която пълната и достоверна статистическа информация играе в разработването на политики и мерки, Съветът препоръча да се изгради единна национална база данни, която да обедини информацията, събирана от всички организации и институции, ангажирани с проблемите на образованието.

Важно предложение на ИСС е младежите, напуснали системата на образование, да бъдат своевременно реинтегрирани чрез приоритетно включване в обучение за придобиване на ключови компетентности и професионална квалификация. Според ИСС, участието на такива младежи във вечерно или задочно образование или обучение може да се превърне в задължително условие за включването им в програмите за временна заетост по проекти с бюджетно и европейско финансиране.

Икономическият и социален съвет прие разработването на „Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система“ за изключително навременно и актуално не само в контекста на постигането на целите на Стратегия „Европа 2020“, но и като ключова стъпка в реформирането на образователния сектор.

Воден от необходимостта за изграждане на модерна и конкурентна икономика в Република България, ИСС разработи и **прие на 18 юли 2013 г. резолюция на тема „Подобряване на бизнес средата в България чрез по-добро регулиране“** с докладчик Васил Велев, заместник-председател на ИСС от група I „Работодатели“.

ИСС счита, че развилата се икономическа криза поставя на преден план необходимостта от повишаване на конкурентоспособността и производителността в българските предприятия. Постигането на по-добро регулиране, целящо изпреварващо развитие на българската икономика спрямо средните за ЕС равнища, следва да е приоритет за отговорните институции.

ИСС застъпи позицията, че лицензионен и регистрационен режим за извършване на стопанска дейност, както и изискване за издаване на разрешение и удостоверение или за даване на уведомление за извършване на отделна сделка или действие се установяват само със закон. Според ИСС съществуват множество правно необосновани режими, което е в нарушение на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност (ЗОАРАКСД).

В документа Съветът препоръча създаването на работна група, ръководена от заместник-министър председателя, с участието на социалните партньори и представители на всички централни административни органи, въвели или администриращи такива режими, която да извърши преглед на всички регулаторни режими. Техният брой и обхват трябва да бъде ограничен само произтичащите от членството на България в ЕС, като за тях се извърши преглед с цел облекчаването им по отношение на такси, срокове, мълчаливо съгласие и др.

ИСС обърна внимание и на необходимостта от оценка на въздействието за всички нормативни актове. В тази връзка Съветът настоява оценката на въздействието да не се ограничава само до последваща такава, тъй като предварителната оценка е от особено значение и нейното извършване трябва да бъде задължително.

ИСС препоръча също при извършването на оценка за въздействието да се взема под внимание и общата цел на ЕС и България за намаляване и облекчаване на административната тежест, която в много случаи е пряко свързана с наличието на неформална икономика.

В своята резолюция ИСС призова за задължително предварително обсъждане в Националния съвет за тристранно сътрудничество (НСТС) на проекти на нормативни актове, засягащи въпроси от неговата компетентност. Същевременно на базата на добрата европейска практика ИСС препоръча да се въведе предварително обсъждане от Икономическия и социален съвет на законопроекти и стратегически проблеми, отнасящи се до икономическото и социалното развитие на страната.

След приемането на резолюция по Годишния обзор на растежа за 2013 г., ИСС продължи дейността си, свързана с Европейския семестър 2013 г., като разработи резолюция по **„Препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и за представяне на становище на съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г. (swd (2013) 352 final)“**. Резолюцията беше приета от Пленарната сесия на 18 юли 2013 г.

В контекста на специфичните препоръки на ЕК за 2013 г. ИСС фокусира своята работа върху няколко проблемни за България теми, а именно: демографските предизвикателства пред трудовите пазари; активния живот на възрастните хора; възстановяването и създаването на работни места;

ограничаването на ранното напускане на образователната система; трудовата заетост на хората с увреждания; социалната икономика; единния пазар и други. По част от тези теми ИСС организира или се включи в публични дискусии, на които представи своите позиции и предложения.

В документа ИСС обърна внимание на високата задължнялост на нефинансовите предприятия в страната, която ЕК за поредна година отчита при прегледа на макроикономическите дисбаланси. Според ИСС е наложително да бъдат предприети спешни мерки относно забавените плащания от страна на държавата и общините по изпълнени договори за обществени поръчки, както и ускоряване процеса на възстановяване на ДДС. Съветът е на мнение, че това ще спомогне за намаляване и на междуфирмената задължнялост, като в съчетание с мерки за улесняване достъпа до кредитен ресурс ще създаде условия за така необходимите на България икономически растеж и заетост.

ИСС отново обърна внимание, че прекомерното акцентирание върху финансовата консолидация и рестриктивните политики на икономии може да доведе до известно изоставане в изпълнението на целите за растеж и заетост, за образование, наука, изследвания и за намаляване на бедността и социалното изключване. Докато за повечето държави - членки на ЕС, макроикономическите прогнози за слаб растеж могат да бъдат считани за „устойчиви“, то за България - държава, която се стреми да догони средните за ЕС стойности по редица показатели, подобна прогноза означава, че не се предвижда развитие на икономиката.

Според ИСС единствено активната политика за мобилизиране на усилията и ресурсите - с цел изпреварващо нарастване на производителността в страната спрямо средноевропейските темпове, може да бъде гаранция за постигане на заложената в НПП национална цел – „брутен вътрешен продукт по паритет на покупателна способност на жител от 60 % спрямо равнището в Европейския съюз“.

През 2013 г. Икономическият и социален съвет разработи по собствена инициатива и прие **на 26 септември 2013 г. резолюция относно присъединяването на Република България към Декларацията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за международните инвестиции и мултинационалните компании и към Ръководните принципи на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за мултинационалните компании**. Докладчик бе д-р Екатерина Рибарова, член на ИСС от Група II „Синдикати“.

Чрез тази резолюция ИСС изрази своята подкрепа към предприетите действия от страна на българската държава за присъединяване към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), чието начало беше поставено през месец ноември 2012 г. с подаването на молба за започване на процедура за присъединяване към ОИСР. Въпреки че ръководните органи на ОИСР временно отложиха процеса, ИСС, воден от своите позиции за подкрепа на икономическата интеграция на България в световната икономика,

подкрепя приемането на различни правила и документи на ОИСР от страна на България, както и разширяването на участието на страната в различни комитети на организацията.

Според ИСС с подкрепата на социалните партньори и неправителствените организации с различни интереси българската държава следва да предприеме стъпки за присъединяване към Декларацията за международни инвестиции и мултинационални компании (Декларацията) и Ръководните принципи на ОИСР за мултинационалните компании (Ръководните принципи). Те са приети освен от всички държави - членки на ОИСР, и от редица държави, които все още не членуват в нея.

ИСС счита, че ратифицирането на Декларацията и Ръководните принципи ще бъде от полза както за подобряване на българското законодателство, така и за практическото приложение на залегналите в тях принципи. Това, според ИСС може да се реализира чрез създаването на Национален контактен център, който да популяризира Ръководните принципи, правилата и процедурите за прилагането им и да предлага нужната информация на всички заинтересовани страни - компании, работодатели, работници, синдикати, организации, изразяващи разни интереси, и др.

ИСС констатира, че многонационалните компании и техните поделения в България и новите страни членки допринасят за подобряване на свободното движение на капитали, стоки, услуги, а в известна степен и на работна сила.

Икономическият и социален съвет приема и подкрепя виждането на ОИСР, че Ръководните принципи не следва да поставят многонационалните компании (групи от предприятия) и техните поделения в привилегировано положение, нито да влошават тяхната среда за работа. Българското правителство и гражданското общество в България следва да приемат присъединяването към Ръководните принципи като форма на усъвършенстване на законодателството и неговото прилагане.

Икономическият и социален съвет е особено съпричастен към проблемите и предизвикателствата, пред които са изправени младите хора в България, и в тази връзка разработи резолюция на тема: **„Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“**. За докладчик бе определен Пламен Димитров, член на ИСС от група II „Синдикати“.

ИСС обсъди проекта на резолюция в рамките на обществена консултация с участието на ангажираните в разработването на „Национален план за изпълнение на европейската гаранция за младежта“ институции и представители на младежки организации. Като взе предвид препоръките и бележките по проекта, **на свое заседание от 31 октомври 2013 г. Пленарната сесия прие резолюцията.**

В рамките на този документ ИСС очерта основните предизвикателства пред младите хора, свързани с качествено образование, трудова реализация,

кариерно развитие, съвместяване на трудовия и семейния живот и др. Съветът предложи 40 конкретни мерки за преодоляване на тези предизвикателства. Важно място в резолюцията заеха европейският контекст на проблема, както и възможните мерки за успешно прилагане на инициативата „Гаранция за младежта“ в България.

ИСС препоръча във всяка една от оперативните програми за периода 2014-2020 година да бъдат заложи мерки, осигуряващи на младите хора възможност за реализация и развитие в България. Като взе предвид последствията от икономическата криза и големите разлики в икономическото развитие на отделните райони в България, ИСС предложи през програмния период 2014-2020 г. да се разработи инвестиционен пакет за младежите, чрез използване на „Интегрирани териториални инвестиции“.

ИСС определи като ключови проследяването и контрола при разходването на средствата за младежки политики както от европейските фондове, така и от националния бюджет. Прозрачността на процеса по наблюдение трябва да бъде гарантирана чрез активното участие на социалните партньори и организираното гражданско общество.

Според ИСС е необходимо активиращите политики по заетостта да бъдат обвързани с провежданите реформи в образователната сфера, което ще гарантира не само продължаването на образованието, но и неговото по-добро качество. Подобни мерки са добър вариант за повишаване на пригодността за заетост както на младите хора с основно и по-ниско образование, така и на завършилите общия курс на средното образование, без придобита професионална квалификация.

В резолюцията си ИСС призова да бъде разработена и приета Стратегия за чуждоезиковото обучение в България, насочена както към системите на основното и средното образование, така и към обхвата и качеството на чуждоезиковото обучение в страната за всички лица, които вече са приключили основното/средното образование. Една от конкретните препоръки на ИСС е въвеждането на индивидуални кредитни карти за обучение (формално или неформално, редовно или задочно), които да покриват средствата за учебни материали, пътни и др. разходи за лицата с ниски доходи и с ниска квалификация. За лицата с по-висока квалификация може да се предвиди откриване на индивидуални сметки за обучение, по които да се акумулират ресурси (финансови средства, учебни часове и др.).

Част от предложенията на ИСС са насочени към модернизиране и подобряване на услугите на Агенцията по заетостта и дирекциите „Бюро по труда“. Необходимо е осигуряване на специализирано обслужване на безработни младежи чрез разкриване на нарочни филиали в системата на Агенцията по заетостта, т.нар. „младежки бюра“ в 10-те града с концентрирано младежко население и висок процент безработни.

През втората половина на 2013 г. Икономическият и социален съвет инициира **серия от публични консултации по проблемите на преждевременното напускане на образователната система**. В усилията си да изясни дълбочината на причините и проявленията на проблема ИСС потърси позициите на заинтересованите страни на местно равнище в общините Враца и Сливен, където броят на преждеременно напусналите образователната система е висок, и в община Тунджа, като модел на добри практики за справяне с проблема. В София ИСС обсъди темата на широка публична дискусия, в която взеха участие както представители на заинтересованите институции, така и директори и учители от страната. Своя национален опит споделиха представители на Икономическия и социален съвет на Испания.

ИСС обобщи изводите, предложенията и препоръките от проведените консултации и дискусии и на тази база прие пореден акт по проблемите на преждевременното напускане на училище. **Резолюцията „Мерки и действия за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система“ беше приета от Пленарната сесия на 26 ноември 2013 г.**

Една част от предложенията в документа са насочени към плана за изпълнение на приетата Стратегия за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система, който следва да бъде разработен, а други се отнасят директно до проблеми и недостатъци на образователната система в България. Такива са например усложненото учебно съдържание, големият брой на учебниците по някои предмети, както и констатираните деформации в образователната система, свързани преди всичко със системата на делегираните бюджети. Според ИСС, за да се избегне нов етап на оптимизиране на училищната мрежа в страната, е наложително да се преразгледат нормативните документи, свързани с прилагането на делегираните бюджети за училищата в малките населени места. Необходимо е да се създаде допълнителен механизъм за тяхното финансиране, за да може в тези училища, въпреки по-малкия брой на учениците, да се гарантира в голяма степен високото качество на образованието.

В резолюцията ИСС дава препоръки относно механизма за определяне на средищните училища, като същевременно изтъква острата нужда от регламентиране на „защитени детски градини“. Дефинирани са и различни предизвикателства, пред които са изправени местните институции и училищата. Специално внимание ИСС обръща на безплатното превозване до и от училище, както и на целодневната организация на учебния ден (включително осигуряването на обедно хранене) като ключови предпоставки за интегриране на децата в училище. В това отношение се отчита и приноса на читалищата и църквата, които също имат важна роля на местно равнище.

Съветът констатира значителни разминавания в статистиката за броя на ранно отпадналите и преждеременно напусналите училище младежи. След като получи широка обществена подкрепа за своето предложение, ИСС още

веднъж препоръча и въвеждането на единен образователен номер (регистър), чрез който да се получава индивидуална информация за всеки ученик, за училищата, в които се е обучавал, за успеха, който е постигнал по отделните учебни предмети, както и за степента на завършено образование, включително последен завършен клас (курс).

ИСС потвърждава позицията си, че само на базата на общите усилия на всички заинтересовани страни националната цел за ограничаване на преждевременното напускане на училище до нива, по-ниски от 11%, може да бъде постигната.

III. КОНСУЛТАЦИИ, ДИСКУСИИ И КОНФЕРЕНЦИИ

През април 2013 г. ИСС организира консултация с Министерството на труда и социалната политика и Министерството на финансите по **механизма за формиране и влияние на минималната работна заплата у нас.**

На **8 юли 2013 г.** ИСС проведе **публична консултация** по проекта на становище **„Приоритети и политики за усвояване на средствата от ЕС в България за периода 2014 – 2020 г.“**. Консултацията се състоя в рамките на съвместното заседание на Комисията по бюджет, финанси, застраховане и осигуряване и Комисията по икономическа политика на ИСС, с участието на членовете на Председателския съвет на ИСС, председателите на останалите постоянни комисии на Съвета и 18 представители на всички министерства и ведомства, отговорни за разработването на Споразумението за партньорство и оперативните програми за следващия програмен период.

В дебата участва заместник-министър председателят Зинаида Златанова, която запозна присъстващите с етапа на подготовката на Споразумението за партньорство на България (2014 – 2020 г.) и усилията на правителството за успешно договаряне на средствата от настоящия програмен период.

Участниците в консултацията представиха своите предложения и обсъдиха проектите на всички оперативни програми, степента на тяхната разработка и ефективността на консултативния процес. Особено внимание бе отделено на новите ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, ОП „Иновации и конкурентоспособност“ и ОП „Развитие на човешките ресурси“, които се отнасят до растежа, развитието на бизнеса и подобряването на икономическото и социалното положение на гражданите.

На 9 септември 2013 г. ИСС беше домакин на публично обсъждане по **актуализирания проект на Споразумение за партньорство на България за програмния период 2014-2020 г.** в духа на политиката на ИСС да бъде платформа за диалог по основните социални и икономически проблеми на страната. В рамките на форума членовете на ИСС и представители на неправителствени организации дебатираха по проекта на Споразумението с вицепремиера Зинаида Златанова, министъра на околната среда и водите Искра

Михайлова, представители на дирекция „Програмиране на средствата от ЕС“ към МС, както и с представителите на всички ведомства, отговорни за разработването на Споразумението за партньорство и оперативните програми (2014 – 2020 г.).

В резултат на консултациите и дискусиите в актуализираният вариант основно са преработени аналитичната и стратегическата част на документа; доразработени са части, свързани с интервенциите от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство; подобрена е стратегическата приоритизация в сектори като транспорт, здравеопазване, образование, води, електронно управление, насърчаване на научноизследователската и развойната дейност.

На 20 декември 2013 г. в ИСС се проведе консултативна среща за предварително съгласуване **на проектите на нормативни актове, свързани с изпълнението на програмите, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове през периода 2014-2020 г.**, с представители на дирекция „Програмиране на средствата от ЕС“ към Министерски съвет, отговарящи за подготовката им. Констатирано бе, че при изготвянето на тези документи са взети под внимание основните предложения и препоръки на ИСС от приетото през юли 2013 г. становище „Приоритети и политики за усвояване на средствата от фондовете на Европейския съюз в България през периода 2014-2020 г.“.

През месец октомври 2013 г. ИСС обсъди с представители на правителството проекта на резолюцията „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“. В консултацията участваха заместник-министри на образованието и науката, на труда и социалната политика, представители на Националното представителство на студентските съвети, Националният младежки форум, Студентският съвет при УНСС, студенти.

По време на консултацията от страна на МТСП бе заявено, че голяма част от предложенията на ИСС са включени в проекта на Плана с мерки за прилагане на инициативата „Гаранция за младежта“ 2014 – 2015 г. и поеха ангажимент след приемането на резолюцията, окончателният вариант на документа да бъде обогатен с допълнителни мерки, предложени от ИСС и младежките организации.

През 2013 г. ИСС организира и проведе **регионални кръгли маси** по актуални за страната и отделни административни райони проблеми, а именно социалната икономика и преждевременното напускане на образователната система. Те бяха предшествани от проведена през март 2013 г. широка консултация с представителите на българските учители във връзка с разработваната резолюция по **проекта на „Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждеременно напусналите образователната система (2013-2020)“**.

В последните години в редица свои актове ИСС дефинира **преждевременното напускане на образователната система** като водещ фактор в страната за безработицата, бедността и социалното изключване. Северозападна България е един от регионите, в които проблемът с преждевременното напускане на училище е особено актуален. Поради тази причина Икономическият и социален съвет проведе във Враца **на 23 септември първата регионална кръгла маса по „Проблемите на преждевременното напускане на образователната система“**. С тази дискусия ИСС започна поредица от регионални кръгли маси, като фокусира вниманието си върху райони, в които този проблем е най-голям и в които се прилагат различни добри практики за ограничаването му.

В дискусията взеха участие директори, учители и представители на държавната и местната власт от областта както и представители на МОН и на всички регионални структури на държавните институции, отговорни за политиките по образование, заетост, закрила на детето. Участниците във форума със загриженост споделиха проблемите в областта, както и добрите практики за превенция на отпадането от училище.

Сред множеството актуални проблеми, които споделиха участниците в дискусията, се откриха следните: недостигът на училищни автобуси, с които да се извозват учениците до и от средишните училища; необходимост от контрол върху бележките за отсъствие по здравословни причини, които се дават от личните лекари, за да се спре порочната практика на прекомерни извинени отсъствия; липсата на училищни логопеди и психолози, които да работят с нуждаещите се деца; адекватността на делегираните бюджети и др. Всички участници в кръглата маса подкрепиха предложението на ИСС за въвеждането на „единен образователен номер“ като една от най-добрите мерки за превенция, проследяване и справяне с проблемите в развитие.

На 21 октомври 2013 г. в София ИСС проведе консултативна среща на тема **„Преждевременното напускане на образователната система - предизвикателства и решения“**, съвместно с ИСС на Кралство Испания. Във форума взеха участие над 40 директори и учители от столицата и страната, кметове и представители на общини, както и посланикът на Кралство Испания, заместник министри на образованието и науката и на труда и социалната политика. В рамките на дискусията бе обменен опит, добри практики и споделени съществуващите проблеми, свързани с преждевременното напускане на образователната система в България и Испания.

На дискусията учители, директори на училища от гр. София и страната очертаха предизвикателствата и споделиха проблемите, възникнали в практическата им работа по преодоляване на отпадането от образователната система у нас. С интерес бяха изслушани коментарите, споделените иновативни подходи и предложения за нови политики, представени от испанския ИСС. Дадени бяха полезни препоръки за преодоляване на ранното отпадане от

училище, засягащо особено силно младежите от маргинализираните групи – етническите малцинства, семействата на мигранти или непълните семейства.

При изключителен интерес и активност от страна на учители, педагози и кметове на малки населени места преминаха **организираните от ИСС регионални дискусии на тема „Проблеми на преждевременното напускане на образователната система“, проведени последователно на 29 и 30 октомври в община Сливен и община Тунджа.** В рамките на дискусиите бяха обсъдени политиките за превенция и намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система, общинските действия за превенция на проблема и реинтегриране на потърпевшите. ИСС изрази своята позиция за необходимостта от обединяване на усилията на институциите на **национално и общинско ниво и прилагане на координирани мерки за преодоляване на този значим за страната проблем.** Голяма подкрепа и в двете общини срещна предложението на ИСС за въвеждане на **„единен образователен номер“** за всяко дете, чрез който да стане възможно проследяването на неговото образователно ниво, социален статус и последваща трудова реализация.

Заместник-кметът на община Сливен представи предприетите мерки, свързани с осигуряването на средства за специализиран транспорт за децата от подготвителните групи и учениците до детските градини, средищните и приемащите училища. По време на дискусиата присъстващите учители и директори на училища от общината споделиха своя опит и направиха конкретни предложения за решаване на проблема с напускането на училище.

На дискуссионния форум в община Тунджа бяха представени добри практики и примери за работа с ученици от различни малцинствени групи, които рядко се срещат в други райони на страната. Кметът на общината сподели, че общината е носител на много награди, включително от Европейската комисия, за постигнати резултати при намаляване на преждевременното напускане на образователната система. Всички деца от община Тунджа са обхванати в целодневни форми на предучилищно и училищно образование и безплатно столово хранене, но се очертава необходимост **от разкриване на средно или професионално училище, в което младежите да могат да продължат образованието си, за да не напускат родните си места.**

И в двете дискусии се включиха представители на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Националния статистически институт и техните регионални структури, кметове на населени места, директори на училища и детски заведения, учители, както и представители на структурите на социалните партньори от областта.

На 30 юли 2013 г. Икономическият и социален съвет, в партньорство с Министерството на труда и социалната политика и Общинската администрация – гр. Троян, **организира регионална кръгла маса на тема „Социална икономика и социално предприемачество“.** В работата ѝ участваха

представители на МТСП, Националното сдружение на общините в Република България, Националният съюз на трудово-производителните кооперации, регионални представители на работодателските и синдикалните организации, на местния бизнес и др.

В проведения дебат бяха поставени редица въпроси, свързани с възможностите за развитие на социалното предприемачество в общините, като се подчерта активната роля на местната власт и на общинското самоуправление за развитието и успеха на социалните предприятия. Поставени бяха проблеми, свързани с нуждата на социалните предприятия от достъп до кредитиране и пазари, получаване на специални преференции при участие в обществени поръчки и предоставяне на повече възможности за достъп до европейско финансиране. Участниците призоваха за създаване на гаранционен фонд за обезпечаване на участието на социалните предприятия в проекти с европейски ресурси. Подчертана бе и необходимостта от повече мерки за стимулиране създаването на нови видове и форми на социално предприемачество.

На 2 декември 2013 г. Икономическият и социален съвет на България отбеляза десет години от своето създаване. На тържеството присъстваха над 150 гости, подкрепиха създаването и дейността на ИСС и допринесли за неговото успешно развитие през годините. Събитието беше уважено от президента на Република България - Росен Плевнелиев, и президента на Европейския икономически и социален комитет - Анри Малос, както и от заместник-председателя на 42-то Народно събрание - Алиосман Имамов, и заместник министър-председателя - Даниела Бобева. Сред официалните гости на тържеството бяха Георги Първанов - президент на България в периода 2002-2012 г., председателите на Народното събрание за периода 2002-2012 - Цеца Цачева, Георги Пирински и Огнян Герджиков, а също и Корнелия Нинова - председател на Комисията по труда и социалната политика към 42-то Народно събрание, бившите министри на труда и социалната политика - Деяна Костадинова, Емилия Масларова, Лидия Шулева, Христина Христова, Иван Нейков и Минчо Коралски. Форумта уважиха Лука Жайер - президент на група III „Други интереси“ в ЕИСК, настоящи и бивши членове на ИСС, народни представители, бивши и настоящи ректори на висши училища, представители на академичната общност, студенти и медии.

Форумът продължи с **Европейски граждански дебат: „По-силна Европа за гражданите“**, в който взеха участие членове на ИСС, народни представители, представители на правителството, на държавни и обществени институции, на неправителствени организации, на научните среди, експерти.

През 2013 г. представители на ИСС участваха в различни форуми и дискусии, посветени на актуални икономически и социални проблеми на страната.

На 21 февруари 2013 г. експерти от ИСС взеха участие **в кръгла маса, организирана от Либералния институт за политически анализи (ЛИПА) и Фондация за свободата „Фридрих Науман“** на тема **„Идеи за по-висок**

икономически растеж. Как да си помогнем сами?“. Във форума участваха водещи икономисти, експерти и анализатори от Института за пазарна икономика, Институт „Отворено общество“, БСК, БТПП, ИСС, Института за икономически изследвания, Българското либертарианско общество, както и университетски преподаватели, студенти и журналисти. Дискусията бе концентрирана предимно върху проблемите на пазара на труда и образованието.

Представител на ИСС взе участие в официалното откриване на **Европейската година на гражданите – 2013**. На форума бяха представени политиките и мероприятията, заложи в Националната програма за участие на България в Европейската година на гражданите, както и участието на гражданското общество в нея. Представена бе и дейността на студентите, участници в демократичния живот на ЕС, свързана с популяризиране на правата на европейските граждани.

Заместник–председателят на ИСС, проф. Нено Павлов взе участие на 1 март 2013 г. в международна конференция на тема **„Двойната система на професионално образование и обучение - реална мярка за борба с младежката безработица“**. На конференцията бяха представени предимствата на Двойната система на образование, доказала своята ефективност при борбата с младежката безработица в Германия, Австрия, Дания и Швейцария.

Икономическият и социален съвет участва в **Европейски форум за социално предприемачество**, който се проведе от 21 до 24 март в палатата на Международния панаир в гр. Пловдив. Събитието бе организирано от Европейската комисия, Министерството на труда и социалната политика (МТСП), Европейската конфедерация на производствените кооперации и социалните предприятия (СЕКОП), Агенцията за хората с увреждания (АХУ) и Националния съюз на трудово-производителните кооперации (НС на ТПК). Целта на това ежегодно събитие е да съдейства за развитие на социалното предприемачество и социалната икономика, за насърчаване заетостта на хората с увреждания.

В рамките на проведената **Европейска конференция „Социалното предприемачество – основа за устойчив растеж“** ИСС запозна участниците с основни акценти от трите становища на Съвета, отнасящи се до социалната икономика, кооперациите и трудовата заетост на хората с увреждания. По време на тематичните работни групи в рамките на форума представители на специализирани кооперации и социални предприятия от България, Белгия, Италия, Румъния, Сърбия, Австрия, Норвегия, Гърция и Малта имаха възможност да обменят опит и добри практики помежду си.

ИСС се бе партньор на МТСП и участва в международна дискусия на тема **„Икономическо въздействие на социалните предприятия. Статистика и социални иновации. Международен опит и добри практики“**, проведена през месец април 2013 година в гр. София. Семинарът имаше практически характер и бе насочен към представяне на основните идеи, свързани със

социалното и икономическото въздействие на социалните предприятия и очертаване на възможностите за статистическо наблюдение на предприятията от сектора на социалната икономика. В рамките на дискусиата участниците споделиха добрите практики на българския модел, достигнатото ниво в другите страни и опита на Международната организация на труда (МОТ) в обучението за приложение на ключови идеи в сектора.

Членове на ИСС взеха участие в конференция на тема **„Тенденции на пазара на труда и възможности за прилагане на гъвкави форми на заетост“**, проведена се на 25 март 2013 г. в София. На форума бяха представени гъвкави форми на заетост, които могат да оползотворят неизползвания потенциал в редица сфери на обществото. По тази тема ИСС има направени предложения и препоръки в свои актове, част от които са намерили отражение в политиките на изпълнителната и законодателната власт.

Експерти от ИСС взеха участие в проведената на 14 декември 2013 г. **дискусия на тема „Парите на Европейския съюз - бюджетът за следващите 7 години“**. Участници в дискусиата бяха български евродепутати, представители на държавните институции, социалните партньори, неправителствения сектор и граждани. По време на събитието бяха дискутирани многогодишната финансова рамка за периода 2014-2020 г. и бюджетът на ЕС за предстоящата 2014 година.

IV. СЪТРУДНИЧЕСТВО С ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, НАЦИОНАЛНИТЕ ИСС НА СТРАНИТЕ – ЧЛЕНКИ НА ЕС, И ДРУГИ СРОДНИ МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ

През 2013 г. ИСС продължи своята дейност по линията на двустранното и многостранното сътрудничество със сродни институции и организации.

На **25 и 26 април 2013 г. в Атина се проведе Годишната среща на главните секретари на икономическите и социални съвети и сродни институции на страните – членки на ЕС и ЕИСК**. Във форума бяха заложили две тематични линии - „Социален и граждански диалог по време на национална и европейска криза“ и „Социалната икономика и социалното предприемачество по време на криза“. Участието на българския Икономически и социален съвет по първата тематична линия беше съсредоточено в излагането на ключови моменти от дейността на Съвета, направените констатации и предложения в приетите актове, отнасящи се до преодоляването на икономическата и финансовата криза и до проблемите, свързани със жизнения стандарт и образованието. Беше изложена и дейността на Съвета, свързана с „Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“, както и по ключови за Европа проблеми. По втората тематична линия българският ИСС сподели националните

специфики и показва, че отделя важно място в дейността си на социалната икономика.

ИСС традиционно взе участие и в **съвместна среща на Координационната група по стратегия „Европа 2020“ и националните икономически и социални съвети, която се проведе на 13 юни 2013 г. в Брюксел**. Срещата бе начало на работата на Координационната група за тригодишния период 2013 – 2015 г. Тя бе посветена на обсъждането на специфичните препоръки към Националните програми за реформи на страните членки, които Европейската комисия представи на 30 май, в рамките на европейския семестър 2013 г. За първи път графикът на семестъра позволи да се осъществи многостранен диалог между ЕК и гражданското общество. В отворената дискусия взеха участие представители на 15 държави членки, включително България. Позицията на българския ИСС по специфичните за страната ни препоръки беше фокусирана върху приетата през месец януари 2013 г. резолюция по „Годишния обзор на растежа за 2013 г.“ и върху конкретните предложения на Съвета, отразени от българското правителство в Националната програма за реформи 2011 – 2015 г. ИСС декларира своята готовност да се включва активно и да инициира широки обществени дискусии по ключовите предизвикателства пред Европа, в изпълнение на Стратегия „Европа 2020“ в рамките на европейския семестър.

ИСС участва в **13-та Генерална асамблея на Международната асоциация на икономическите и социални съвети и сродни институции (МАИСССИ), която се проведе в периода 10 – 12 септември 2013 г. в Алжир**. На форума взеха участие делегации на над 40 съвета, дипломати, представители на Международната организация на труда и др. Основно място в програмата беше отделено на Кръгла маса на тема „Нови проблеми и роля на организираното гражданско общество за развитие на трудовата заетост и социално-професионалната интеграция на младите“, по която активно участие взе и българският ИСС. Редица делегации проявиха интерес по отношение на структурата, технологията на функциониране на Съвета и специфичната му дейност.

На 10 и 11 октомври 2013 г. в Мадрид се проведе Заключителна конференция по проекта TRESMED 4, на която бе поканен и взе участие и българският Съвет. ИСС е активно ангажиран във всички дейности и инициативи на проекта TRESMED и е един от ключовите европейски партньори по този проект. Проектът TRESMED 4 беше посветен на „Развитие на социалния диалог и сътрудничество“ (2011-2013 г.) и имаше за цел да се засили консултативната функция на икономическите и социалните субекти в Евро-средиземноморския регион. Дейностите през трите години бяха фокусирани върху следните теми: „Младежта, обучение и социален диалог“; „Жените и социалния диалог“ и „Регионално сътрудничество и добри практики в региона“. И по трите тематични линии българският ИСС оказва съществен принос – както в подготовката на съвместни документи, така и в рамките на проведените семинари и работни срещи. На заключителния форум в Мадрид, делегацията

представляваща българския Съвет, сподели с участниците идеи, отнасящи се до поставените за обсъждане теми - факторите за устойчивостта на демократичния процес, социалния диалог и диалога с гражданското общество и ролята на социалната икономика, кооперациите, малките и микропредприятията.

На 14 и 15 ноември 2013 г. в Атина се проведе Годишната среща на президентите и главните секретари на националните икономически и социални съвети от страните – членки на ЕС и ЕИСК, на която беше представен и българският ИСС. Участниците споделиха опита на представяваните от тях институции по отношение на социалния и гражданския диалог, като специално внимание беше отделено на предизвикателствата, произтичащи от младежката безработица. Именно по тази тема българският Съвет имаше съществен принос, като сподели опит и добри практики. Съветите обединиха позициите си в съвместна декларация, отбелязвайки, че от основно значение е балансът между социалните и икономическите аспекти на европейската интеграция. Подчертана беше нуждата от включването в дневния ред на Европа на адекватен баланс между националния суверенитет на страните и засилване на европейското управление по ключови въпроси.

На 11 и 12 ноември 2013 г. се състоя срещата на върха на Евро-Средиземноморското сътрудничество (ЕВРОМЕД). Тя се проведе в Барселона и на нея взеха участие около 150 гости от 18 държави – икономически и социални съвети, в това число и българският съвет, сродни институции, представители на работодателски организации, синдикати, редица експерти от научните среди, представители на Европейския икономически и социален комитет, както и неправителствени организации от всички страни – членки на Обединението за Средиземноморието. Фокусът на срещата беше върху ключовите предизвикателства пред страните от региона и по-специално пред тези, които са в процес на политически, икономически и социален преход, и ролята на гражданското общество в посрещането на тези предизвикателства. Всички участници са обединиха около позицията, отразена и в приета декларация, че икономическите и социални съвети и сродни организации могат да играят ключова роля в установяването на диалог и търсенето на консенсус сред организациите на гражданското общество и сред обществото като цяло. Беше потвърдена темата за срещата през 2014 г. – „Борбата с бедността и социалното изключване в Евро-средиземноморския регион“, по която се подготвя доклад, а в процеса на подготовка е ангажиран и българският ИСС.

На 3 и 4 декември в Мадрид ИСС взе участие в международна конференция, посветена на ролята и влиянието на икономическите и социални съвети и сродни институции в отговор на глобалната финансова и икономическа криза и криза на заетостта, организирана от МАИСССИ, МОТ и ИСС на Испания. Освен включването в дебатите на място ИСС участва активно в изготвянето на базов документ за конференцията, озаглавен „Ролята на икономическите и социални съвети в отговор на кризата“.

Наред с активното си участие във важни международни срещи през изминалата 2013 г. българският ИСС беше и домакин на редица форуми, на които се обсъждаха ключови проблеми от социално-икономическата сфера. Същевременно Съветът посрещна делегации от други икономически и социални съвети, проявили интерес към дейността му и към установяването на по-активно двустранно сътрудничество и обмен на опит по теми от взаимен интерес.

На 29 април ИСС прие делегация от ИСС на Испания с цел провеждане на работна среща с оглед подготовката за провеждането на семинар по проекта ТРЕСМЕД 4 в София през месец юни 2013 г. Обсъдени бяха въпроси, свързани с тематичната подготовка и специфики по логистичното осигуряване на форума. Бяха разяснени детайли за структурата на двете институции, проблемите, по които работят, и ангажираността им в международна дейност.

На 23 май ИСС прие делегация от Икономическия и социален съвет на Китай, водена от неговия заместник-председател и придружавана от посланика на Китай в България. Визитата беше инициирана от Китайския съвет с цел установяване на бъдещо по-тясно двустранно сътрудничество. Бяха разяснени детайли за структурата на двете институции, проблемите и механизмите, по които работят. Срещата бе продължение на активното участие и взаимодействие на двата съвета в Международната асоциация на икономическите и социални съвети и сродни институции.

ИСС беше домакин на 3 и 4 юни на заключителен семинар по проекта ТРЕСМЕД 4 на тема „Регионално сътрудничество. Добри практики в региона“. Семинарът бе посветен на политиките по отношение на жените и младите хора - ключов фактор за икономическия просперитет и социалния интегритет на страните от Южния Средиземноморски регион. В продължение на два дни участниците в семинара обмениха идеи и успешни практики, които спомагат за засилване на средиземноморското партньорство в рамките на европейската политика на добросъседство. Семинарът беше заключителен за третата тематична линия на проекта и имаше за цел очертаването на практиките, които се развиват в държавите от Южния Средиземноморски регион, осъществени чрез диалог между организациите на гражданското общество.

По покана на българския Съвет на 21 октомври делегация от ИСС на Испания беше на работно посещение у нас и взе участие в съвместна консултативна среща на тема: „Преждевременното напускане на образователната система – предизвикателства и решения“. Срещата бе поредна стъпка от последователното и успешно сътрудничество между двата съвета и в рамките на подписаното през 2009 г. двустранно споразумение за сътрудничество. На форума в София бяха обменени опит и добри практики и споделени конкретни национални специфики, обуславящи справянето с преждевременното напускане на

образователната система. На работна двустранна среща в рамките на това посещение двата съвета размениха приети становища, очертах следващи съвместни стъпки за сътрудничество както по темата за образованието и ранното напускане на училище, така и по други проблеми от общ интерес. Обсъдена беше и идеята сътрудничеството между българския и испанския ИСС да се превърне в нов модел на сътрудничество между представителите на организираното гражданско общество в Европейски съюз при решаването на конкретни проблеми от общ интерес.

На 1 декември на посещение в България пристигна **г-н Анри Малос – президент на Европейския икономически и социален комитет**. Повод за неговото посещение - първо в нашата страна след като бе избран официално за президент на ЕИСК на 18 април 2013 г., беше отбелязването на десетгодишнината от създаването на българския ИСС. По повод отбелязването на тази годишнина в България пристигна и президентът на група III „Други интереси“ в ЕИСК – г-н Лука Жайер, който взе активно участие и в **дискусията на тема „По-силна Европа за гражданите“**. В рамките на своето посещение в София г-н Малос взе участие и в дискусия със студенти на тема „Европа и младите“, организирана съвместно от Университета за национално и световно стопанство и ИСС.

Подкрепата и признанието, които българският съвет получава от ЕИСК, са показателни за дългогодишните ползотворни отношения с Европейския комитет и успешното включване на ИСС на България в разискването на важни за Европа теми.

Наред с участието си в редица международни форуми и организирането на такива у нас, ИСС развива активно сътрудничество с други сродни институции и организации, обединяващи икономическите и социални съвети чрез съвместно изготвяне на доклади и становища по теми от общ интерес.

По традиция и тази година президентът на Координационната група по стратегия „Европа 2020“ изиска от националните съвети информация за техния принос в разработването на националните програми за развитие и конкретни предложения за подобряване на стратегията за периода 2015 – 2020 г. Българският ИСС се включи активно и даде своето виждане по поставените въпроси, а обобщеният принос на мрежата от национални икономически и социални съвети и техните препоръки бяха представени на вниманието на Европейските институции.

По линия на МАИСССИ и през изминалата 2013 г. ИСС се включи в подготовката на съвместни документи, а именно речта, произнесена пред Комисията по статута на жените към ООН, и доклада на тема „Заетост и социална защита в новия демографски контекст“. Този доклад е част от активната работа на съветите, членуващи в МАИСССИ по линия на сътрудничество с Международната организация на труда, и беше представен на Международна конференция по труда в Женева през месец юни 2013 г.

От 2009 г. насам МАИСССИ работи по създаването на международна база данни за икономическите и социални съвети и институциите, чиято дейност е посветена на социалния и гражданския диалог. В тази връзка българският ИСС ежегодно актуализира данните, публикувани за Съвета.

По линия на Евро-Средиземноморското сътрудничество ИСС е съавтор на подготвяния съвместен доклад „Борбата с бедността и социалното изключване в ЕВРОМЕД региона“, като участва в подготовката на проекта и предстои да се включи в доработването му през следващата година.

VI. ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС, НАМЕРИЛИ ОТРАЖЕНИЕ В ПРИЕТИ ПОЛИТИКИ, АКТОВЕ И РЕШЕНИЯ НА ИНСТИТУЦИИТЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА И ЗАКОНОДАТЕЛНАТА ВЛАСТ ЗА 2013 Г.

В този раздел са представени по тематични направления предложенията, препоръките и мерките, заложи в документи и инициативи на ИСС, намерили през 2013 г. отражение в стратегии, програми, планове, политики и мерки за икономическото и социалното развитие в България.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ ЕВРОПЕЙСКИ СЕМЕСТЪР

В рамките на Европейски семестър 2013 г. за координация на икономическите политики на страните - членки на Европейския съюз, ИСС разработи и прие следните актове: ***резолюция по „Съобщение на Европейската комисия, COM(2012) 573 окончателен, до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите за Акт за единния пазар II – Заедно за нов растеж“ и Резолюция по „Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа 2013 г.“***. ИСС изрази позицията си по специфичните препоръки към България чрез резолюция по ***„Препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и за представяне на становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г. (SWD(2013) 352 final)“***.

Проектът на Споразумението за партньорство на България с Европейската комисия, който очертава рамката за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г., бе на вниманието на ИСС през 2013 г. След публични консултации със заинтересованите страни Съветът изработи и прие становище на тема ***„Приоритети и политики за усвояване на средствата от фондовете на Европейския съюз в България през периода 2014 - 2020 г.“***, което представи на публично обсъждане.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. Във връзка с препоръките на Европейската комисия за по-строги критерии и механизми за контрол при отпускането на пенсиите за инвалидност с цел ограничаване на злоупотребите ИСС предложи прилагане на активни политики по заетостта, които да позволят на по-възрастните работещи да останат по-дълго на пазара на труда (НПР'13-КП).

Относно специфичната препоръка за намаляване на рисковете за устойчивостта и за подобряване адекватността на пенсионната система в Доклада за изпълнението на мерките в Националната програма за реформи 2013 г. на Република България бяха отчетени две изпълняващи се мерки, които акцентират върху контрола при отпускането на пенсии за инвалидност. Изпълнени бяха дейности за внедряване на информационната система за медицинска експертиза по места, като бяха обучени 300 души, които да работят с нея. Експлоатацията на системата ще стартира в началото на 2014 г. По отношение въвеждането на единните стандарти и алгоритъма за освидетелстване през третото тримесечие е стартирала работата по промяна на пакета за медицинска експертиза чрез промяна на Наредба № 40 за основния пакет от здравни дейности.

2. Във връзка с демографските предизвикателства и натиска от разходите, породени от застаряването на населението, за ИСС е от особено значение да бъдат предприети реформи в здравеопазването, за да се гарантират неговата ефективност и устойчивост, в т.ч. по-ефикасното използване на публичните ресурси и достъпа до висококачествено здравеопазване (НПР'13-КП).

Заложени бяха мерки в три основни направления, като акцентът основно бе поставен върху повишаване качеството на публичните разходи за здравеопазване по отношение на *специфичната препоръка в областта на публичните финанси*. Приета бе Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести, с която в дългосрочен план ще се търси подобряване на здравословното състояние на българите, намаляване на преждевременната смъртност, заболяемостта и инвалидизацията. Наблюдава се напредък и в развитието на електронното здравеопазване, като в изградения скрийнингъв регистър е започнала регистрацията на 150 лечебни заведения.

4. В свои актове ИСС нееднократно е констатирал неусвоения трудов потенциал на младежите в България, както и повишения риск от бедност при тях. С оглед на усложняващата се ситуация с младежката безработица в страната ИСС се присъедини към препоръката на ЕК за ускоряване

прилагането на предложените мерки от инициативата „Гаранции за младежта“, в рамките на предложението от ЕК „Пакет за младежка заетост“, като настоява за тяхното финансово обезпечаване от фондовете на ЕС (НПР'13-КП).

През второто тримесечие на 2013 г. беше приет Закон за изменение и допълнение на Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ), с който се регламентират различни форми на финансови стимули при наемането на безработни младежи от работодатели, желаещи да се възползват от тях.

5. ИСС констатира в редица свои актове, че висшето образование в България продължава да е изправено пред предизвикателството да реагира по-адекватно на нуждите на пазара на труда и на нуждите от повишаване на потенциала за иновации в икономиката. Независимо от наблюдаваните усилия за модернизиране на програмите за висшето образование и професионалното обучение, влиянието на този процес върху пазара на труда е все още незначително, а резултатите са по-скоро незадоволителни (НПР'13-КП).

В изпълнение на препоръката в областта на заетостта и социалното включване през 2013 г. МТСП чрез реализация на проект „Изграждане на система за прогнозиране на потребностите от работна сила с определени характеристики“ изгради и стартира Система за прогнозиране на потребностите от работна сила с определени характеристики. Въз основа на нея бяха изготвени общи тенденции за развитие на пазара на труда в дългосрочен план.

6. Малките и средните предприятия не разполагат с необходимите финансови ресурси, за да разширят или обновят бизнеса си, създавайки допълнителни работни места. В тази връзка ИСС подчерта необходимостта от разширяване на източниците на финансиране за микро-, малкия и средния бизнес чрез поощряване на микрокредитирането, създаване на гаранционни и рискови фондове, насърчаване на участието в проекти, финансирани от европейските фондове. В тази връзка Съветът приветства декларирания намерения на българското правителство за осигуряване на ресурс и разширяване на кредитните инструменти на Българската банка за развитие по отношение на МСП, което ще улесни достъпа им до финансиране (НПР'13-КП).

По инструменти за финансов инженеринг в подкрепа развитието на МСП през 2013 г. бяха предоставени 966 кредита на обща стойност 91.76 млн. евро, а за 10 предприятия бе предоставено първоначално финансиране. За подпомагане разработването и внедряването на иновации в предприятията се изпълняват 292 договора на обща стойност 145.4 млн. лв.

През 2013 г. стартира реформата в Българската банка за развитие с въвеждането на нови продукти, целящи само кредитирането на стартиращи, малки и средни предприятия.

Стартирани бяха програмите „Развитие“ и „Стартиращ бизнес“, които имат за цел да улеснят достъпа до кредитни продукти за нови и действащи микро- и малки предприятия.

7. ИСС споделя позицията на ЕК, че гарантирането на независимостта и ефективността на съдебната система е от особено значение за „отключването“ на преките чуждестранни инвестиции към България (НПР'13-КП).

Най-голям брой мерки бяха предвидени за повишаване на качеството и независимостта на съдебната система в рамките на специфичната препоръка в областта на укрепването и развитието на административния капацитет. Приключил е проектът по изграждане на „Единна информационната система за противодействие на престъпността“ (ЕИСПП), която ще позволи проследяване в реално време на 109 стандартизирани събития. Очаква се до май 2014 г. системите на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) и Главна дирекция „Охрана“ (ГДО) да бъдат интегрирани към ЕИСПП.

В изпълнение на предвидената в Програмата на правителството мярка за гарантиране на правна сигурност в икономическия и обществения живот чрез по-добро законодателство с Решение на Министерския съвет бе одобрен Закон за изменение и допълнение на Административно-процесуалния кодекс, с който се предвижда разширяване възможностите за обществено обсъждане на законопроектите и пилотно извършване на оценка на въздействието за проектите на закони и на кодекси.

8. ИСС отново подчерта своята препоръка от приета резолюция за „разширяване на броя на електронните услуги, предлагани от държавните и общинските институции, включително подаването и отчитането на документите по европейски проекти по електронен път, което ще допринесе за намаляването на административната тежест, която все още затруднява бизнеса и гражданите в някои от държавите членки“ (НПР'13-КП).

Във връзка с въвеждането на електронното правителство в рамките на отчетния период бе изготвен проект на нов Закон за електронно управление, създаден бе регистър за електронна идентичност на потребителите и бе стартирана съгласувателна процедура относно промените в Закона за нормативните актове, с които ще се регламентира задължителното провеждане на обществени консултации на портала за обществени консултации.

9. Икономическият и социален съвет призова за ясен политически ангажимент към ускореното изготвяне на Споразумението за партньорство за периода 2014 – 2020 г. и програмите към него², при диалог и консенсус със социалните партньори и структурите на организираното гражданско общество,

² По варианти МС към 01.07.2013 г.

при отчитане на икономическите реалности в България и предизвикателствата в бъдещото развитие на страната, както и при ползване на натрупания опит през настоящия финансов период. Съветът изрази задоволство, че в рамките на проведеното изслушване по проекта на становище компетентните органи декларираха подкрепа за голяма част от предложенията и обявиха, че вече работят по тяхното прилагане на практика (УСЕФ).

Като резултат от проведените консултации и публични обсъждания с членовете на ИСС в актуализирания проект на Споразумението за партньорство бяха отразени голяма част от предложенията и препоръките на членовете на съвета и социалните партньори, което допринесе за :

- **подобрена връзка между аналитична и стратегическа част на документа;**
- **доработени части, свързани с интервенциите от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство;**
- **подобрена стратегическа приоритизация в сектори като транспорт, здравеопазване, образование, води, електронно управление, насърчаване на научноизследователската и развойната дейност;**
- **основно преработена аналитична част и подобрена приоритизация в стратегическата част на разделите, засягащи околна среда и ресурсна ефективност, транспорт, съдебна система, управление на риска.**

10. ИСС препоръча при доработването на индикативното разпределение на средствата от ЕС по тематични цели, основни резултати и фондове да се отчете договорността на европейско равнище 25 % от средствата от ЕСФ да бъдат насочени към тематични цели 8 (Насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила) и 9 (Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността), особено за насърчаване на заетостта и за подкрепа мобилността на работната сила (УСЕФ).

На оперативно заседание на Министерски съвет бе взето решение да се подкрепи предложението на ЕК минималният дял на ЕСФ от Структурните фондове за 2014-2020 г. да бъде поне равен на съответния процент от настоящия период. За 2007-2013 г. дялът на ЕСФ бе 26,9%, а съгласно националната ни позиция на този етап от преговорите, този процент ще нарасне до близо 29%. Средствата, които ще се отделят за мерки по тематични цели 8 и 9, ще надхвърлят значително 25-те процента, посочени в коментара на ИСС.

Други конкретни предложения и препоръки от документа на ИСС вече са в процес на отразяване по целесъобразност в текстовете. Що се отнася до препоръките, свързани с отделните оперативни

програми, имащи отношение към текстовете на Споразумението за партньорство, те ще бъдат обсъдени с ресорните министерства, след което ще се премине към тяхното отразяване.

11. В светлината на заявеното от Европейската комисия намерение за изграждането на високоскоростна комуникационна инфраструктура Икономическият и социален съвет приканва правителството на Република България да отчете тази препоръка, като осигури съответните финансови инструменти при подготовката на следващия многогодишен финансов период - 2014 – 2020 г. (АЕП).

Реализираният „Проект за покриване на страната с интернет свързаност (там, където е възможно) с безплатен достъп на публични обществени места“ е в пълно съответствие с Програмата в областта на цифровите технологии за Европа („Digital Agenda for Europe) и е част от изпълнението на Националната стратегия за развитие на широколентовия достъп в Република България. През следващия програмен период отново ще бъдат предвидени средства за изграждане на широколентовата инфраструктура, така че да бъде покрита територията на България съгласно европейските препоръки на Стратегия „Европа 2020“.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ ПОДОБРЯВАНЕ НА БИЗНЕС СРЕДАТА В БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА

Разделът проследява реализирането на основни предложения и препоръки на ИСС, свързани с подобряване на бизнес средата в България. Те са залегнали в редица актове на Съвета както конкретно по темата, така и в контекста на друга проблематика. Сред по-важните от тези актове са: становище **„Възможности за намаляване на административните пречки и подобряване на бизнес средата в България“**, становище **„Българската икономика в условията на глобална финансова и икономическа криза – проблеми, предизвикателства и възможности“**, становище **„Предизвикателства пред българската икономика“**, становище **„Стратегически приоритети на българската икономика в контекста на Стратегия „Европа 2020“**, резолюция по **„Проект на Национална програма за реформи на Република България“**, анализ **„Социалното предприятие и социалното предприемачество“** и резолюция по **„Подобряване на бизнес средата в България чрез по-добро регулиране“**.

1. Според ИСС е необходимо в рамките на планирания бюджет и щат да функционира специализирана администрация към Министерския съвет, чиято основна задача да е идентифициране и предлагане на решения за облекчаване на административната тежест и бюрокрацията (ПБСБ).

С цел намаляване броя на регулаторните режими и на административната тежест с Решение на Министерския съвет от 19.06.2013 г. бе приет Базисен модел на комплексно административно обслужване. По този начин се създаде универсална рамка за въвеждане на комплексно административно обслужване в държавната администрация. При комплексното административно обслужване гражданите и бизнесът са освободени от изискването за предоставяне на документи и информация, които вече са налични в държавната администрация. С Базисния модел се поставя началото на набор от мерки и инициативи за цялостна промяна на начина, по който се предоставят услуги от българската администрация.

2. Във връзка с намаляването на административните прегради и подобряването на бизнес средата в България ИСС предложи държавната администрация да предприеме мерки за стриктно спазване на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност (ЗОАРАКСД) и Закона за електронното управление (ЗЕУ), които забраняват на администрацията да изисква от юридическите лица данни, вече предоставени по силата на нормативен акт на административните структури. Всички административни органи да обменят информацията служебно по електронен път и/или да имат служебен достъп до нея по електронен път, в изпълнение на разпоредбите на ЗЕУ (НАППБС).

Министерският съвет е одобрил Методология за усъвършенстване на работните процеси на административните услуги. С нея се въвежда процесно ориентираното управление в структурите на държавната администрация на централно и местно ниво чрез моделиране и анализ на работните процеси по предоставяне на административни услуги.

3. Съветът изрази позицията, че прегледът на всички режими трябва да бъде извършен в максимално кратък срок от нарочна работна група под ръководството на заместник-министър председателя, който е и председател на НСТС, с участието на представители на всички централни административни органи, които са въвели или администрират режим, както и с представители на социалните партньори (ПБСБ).

Първият пакет от мерки за намаляване на регулаторната тежест, приет с Решение на Министерския съвет от 15 август 2013 г., съдържа 24 мерки и засяга изменение и допълнение на 10 закона. Във връзка с това през месец ноември в Народното събрание са внесени за обсъждане:

- **Закон за изменение и допълнение на Административно-процесуалния кодекс – създава се обща нормативна рамка за въвеждане на комплексно административно обслужване.**
- **Закон за изменение и допълнение на Закона за движението по пътищата – обединяват се в един общ режим режимът за провеждане на първоначално обучение на водачи на МПС и**

допълнително обучение (за възстановяване на точки). Режимът от разрешителен става регистрационен. Регистрацията ще е безсрочна.

Вторият пакет от мерки за намаляване на регулаторната тежест е приет с Решение на Министерския съвет от 22 октомври 2013 г. Пакетът съдържа 88 мерки. Ефектът от реализацията му ще бъде: отпадане или преминаване в регистрационни на 12 режима; намаляване на сроковете по 14 режима; намаляване на таксите по 9 режима; намаляване на документите по 34 режима; разширяване на каналите за достъп до услугата на 5 режима; намаляване на задълженията за информиране по 7 режима; опростяване на процедурата по 14 режима. Към момента се подготвят необходимите нормативни промени от съответните министерства.

4. Мнението на ИСС бе, че паралелно с намаляването на регулаторните режими за бизнеса, за социалните предприятия и социалното предприемачество следва да се предвидят и други допълнителни облекчения (СП).

В отчета на правителството за 2013 г. в раздела „Реализирани мерки за намаляване на административната и регулаторна тежест“ е посочено, че по реализираните мерки от страна на МТСП се намаляват изискуемите документи за процедурата по „Издаване на удостоверение за регистрация на специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания“. Промените са отразени в Правилник за прилагане на Закона за интеграция на хората с увреждания, чл. 3, ал. 2; чл. 4, ал. 1; изм. и доп. ДВ. бр. 70 от 09 август 2013 г.

5. С цел разширяване на стопанската свобода и възможностите за икономическо развитие ИСС предложи да бъдат ревизирани или отменени някои от съществуващите режими, както и лицензионните и регистрационните изисквания и критерии, на които стопанските субекти трябва да отговарят от гледна точка на тяхната законосъобразност и целесъобразност (НАППБС).

Министерският съвет прие отчет към 30.06.2013 г. за изпълнението на Втория план за действие за намаляване с 20 на сто на административната тежест от законодателството, което съдържа национални и транспонирани европейски изисквания за периода 2012-2014 г.

Планът за действие съдържа 167 мерки за намаляване на административната тежест. Те са насочени към подаване на сведения по електронен и мрежов път, събиране на данни от други държавни органи вместо от бизнеса, премахване на задължения, разработване на инструкции, опростяване на терминологията и намаляване сложността на нормативните разпоредби.

6. ИСС изрази позицията, че при всички случаи е необходимо изготвяне на предварителна оценка за въздействието на нормативните актове. Наложена практика да не се прави оценка за въздействието създава потребност от решителна промяна. Съществуващото положение проектите за изменение и допълнение на нормативни актове да се съпътстват с формалното предположение, че приемането им „няма да има финансови измерения/последиви за бюджета“, освен че не изпълнява изискванията на Закона за нормативните актове, но и не отговаря на обществените очаквания за подобряване качеството на законодателството. В същия смисъл е и разбирането, че оценката за въздействието не следва да се ограничава само до последваща. За ИСС по-съществена като значение е предварителната оценка - дотолкова, че извършването ѝ следва да е задължително (ПБСБ).

В подкрепа на малките и средните предприятия и за насърчаване на стартиращ бизнес бяха предвидени мерки, свързани със задължителна оценка на въздействието на всички промени и нови закони и подзакони актове относно ефекта върху МСП. Във връзка с това бе разработена Концепция за провеждане на МСП-тест. Чрез него ще се отчита въздействието на нормативните актове върху МСП и ще се прави преценка дали изискванията, въвеждани с акта, могат да бъдат изпълнени от тях. Концепцията е утвърдена и публично обсъдена. Въвеждането на МСП-теста ще се извърши успоредно с приемането на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за нормативните актове, където законово ще се регламентира оценката на въздействието на проектите на нормативни актове.

Разработен бе проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за нормативните актове, който е преминал на междуведомствено съгласуване. В него се регламентира въвеждането на задължителна оценка на въздействието.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ ДЕМОГРАФСКА ПОЛИТИКА И МИГРАЦИОННИ ПРОЦЕСИ

Отчитайки изключителната важност на миграцията като фактор за демографската криза в България, състоянието на националния трудов пазар, икономическото и социалното развитие на страната, ИСС прие и предостави на заинтересованите институции следните актове: становище **„Проблеми на демографското развитие и предизвикателствата пред демографската политика на България“**; становище по **„Националната стратегия по миграция и интеграция на Република България 2008 – 2015 г.“**; резолюция **„Демографските предизвикателства пред България в**

контекста на Стратегия „Европа 2020“ и становище „Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. ИСС предложи на базата на висок общественно-политически консенсус и с активното и конструктивно участие на всички заинтересовани държавни, политически, граждански и научни институции да се разработи дългосрочна стратегия за възпроизводство на населението и неговите качествени характеристики. Предложението на Съвета бе това да стане базов стратегически документ за развитието на страната, към който да се интегрират целите и приоритетите на останалите основни секторни стратегии – здравна, образователна, пенсионна, административна и т.н. (резолюция ДПБСЕ; ПДР).

През месец август 2013 г. правителството прие Плана за 2013 г. по Актуализираната национална стратегия за демографско развитие на населението в България. В него е включен интегриран набор от мерки на държавни институции, неправителствени и изследователски организации по петте приоритета на стратегията. Предвидените мерки в плана са базирани на направените в отчета за 2012 г. изводи за изпълнението на стратегията. Документът представя изчерпателна рамка за предприемане на интегрирани действия и мерки в сферата на пазара на труда, пенсионирането, образованието, здравеопазването и системата за дългосрочни грижи. В него е включен и анализ на необходимите действия и мерки за повишаване качеството на човешките ресурси, които е възможно да бъдат предприети в условията на все още съществуващия „демографски прозорец“ в развитието на населението на страната ни.

2. ИСС в свои становища и резолюции нееднократно е констатирал и привличал вниманието на българското общество и управляващите институции върху тревожните мащаби на застаряването на населението в страната. В тази връзка ИСС изрази своята единна позиция за включване сред приоритетите на Република България на мерки и действия, свързани с подобряване на качеството и адекватността на работните места за възрастните хора, въвеждане на позитивни мотивационни методи за задържането им на пазара на труда и удължаване на трудовия живот, без повишаване на пенсионната възраст (АТЖВХ).

Министерският съвет одобри през декември 2013 г. Национална стратегия за дългосрочна грижа. Нейната цел е да бъдат създадени условия за независим и достоен живот за възрастните хора и хората с увреждания чрез подобряване на достъпа до качествени социални услуги, разширяване на мрежата им в страната, деинституционализация, както и насърчаване на взаимодействието между здравните и социалните услуги.

В рамките на НПДЗ през 2014 г. е включена за реализация Националната програма „Помощ за пенсиониране“ чрез която се предвижда разширяване кръга на правоимащите, тъй като условието за включване, а именно недостигащият стаж и възраст за пенсиониране, от 16 месеца е увеличен на 24 месеца.

Активният трудов живот на лицата от по-високите възрастови групи зависи и от пенсионната реформа, в рамките на която през 2014 г. е предвидено:

- Запазване на възрастта и осигурителния стаж за пенсиониране по чл. 68 от КСО на достигнатите през 2013 г. нива.**
- Възстановяване осъвременяването на пенсиите по „швейцарското правило“. Това ще доведе до увеличение на пенсиите от 1 юли 2014 г. с 3%, за което са предвидени допълнителни 120 млн. лева. Предвидено е и увеличаване на тавана на пенсиите от 1 юли 2014 г. от 770 лв. на 840 лева (НПДЗ-2014).**

3. ИСС настоява да бъде осигурен равен и свободен достъп до академичното обучение не само за младите хора, но също и за нетрадиционните студенти като по-възрастни и/или работещи хора, чрез предлагането на гъвкави учебни програми.

Принос за подобряване на достъпа на възрастни до обучение има схемата „Създаване на система за идентифициране и признаване на неформално придобити знания, умения и компетентности“. През 2014 г. с промени в Закона за професионалното образование и обучение нормативно ще се регламентира валидирането на компетентности, придобити в резултат от неформално обучение и самостоятелно учене, и ще стартира изпълнението на дейности по консултиране на заинтересованите лица, оценяване и сертифициране на компетентности (НПДЗ-2014).

***ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ* ПАЗАР НА ТРУДА**

В работата си ИСС отделя специално внимание на основните предизвикателства пред пазара на труда, които произтичат от влошаването на демографската структура на населението и засилващата се глобализация. През 2013 г. ИСС акцентира своята дейност върху проблемите, свързани с младежката безработица и интегрирането на младите хора на пазара на труда. Във връзка със Съобщението на Европейската комисия „Пакет за младежка заетост“, с акцент създаването на „Гаранция за младежта“, и след задълбочена консултация с представители на изпълнителната власт, неправителствените и младежките организации, ИСС разработи и прие резолюция по „Действия в

подкрепя на младите хора и борбата с младежката безработица в България". В този свой акт Съветът направи обзор на младежките политики на ниво ЕС и на прилагането им в България, очертавайки пакет от мерки, насочени към решаването на проблема.

Основните аспекти на пазара на труда са разгледани в следните актове на Съвета: становище ***„Пазарът на труда в условията на финансова и икономическа криза – предизвикателства и възможни решения“***, становище ***„Предизвикателства пред българската икономика“***, становище ***„Политиката по доходите – основно средство за подобряване качеството на живот и фактор за намаляване на бедността в България“***, становище ***„Неформалната икономика и мерки за ограничаването ѝ“***, становище ***„Актуални проблеми и политики на пазара на труда“***, анализ ***„Влиянието на кризата за постигането на Лисабонските цели по заетостта“***, анализ ***„Антикризисни мерки на пазара на труда - опитът на страни - членки на ЕС“***, анализ ***„Предизвикателствата пред трудовите пазари в контекста на Стратегия „Европа 2020“ и резолюция „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“***.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. ИСС препоръчва активната политика на пазара на труда да бъде ясно и точно обвързана с особеностите и специфичните характеристики на съответните целеви групи, като се съобрази с тяхното равнище на образование и квалификация, възраст, пол, степен на работоспособност и статус в заетостта (АПППТ).

Чрез ***Националния план по заетостта през 2014 г.*** активните политики на пазара на труда са приоритетно насочени към безработните лица до 29 г., лицата над 50-годишна възраст, както и към неактивните лица, желаещи да работят, в т.ч. и обезкуражените лица. Съгласно приетите през 2013 г. промени в ***Закона за насърчаване на заетостта през 2013 г.*** със средства от държавния бюджет се субсидират освен разходите за социални осигуровки за сметка на работодателя и разходите за трудови възнаграждения на наетите безработни младежи.

2. ИСС обърна внимание върху необходимостта от спешно създаване на ***„Гаранция за младежта“*** у нас. Съветът счита за приоритет проблемите на младите хора и предизвикателствата, които те срещат по отношение на своето образование, трудова реализация, професионално развитие и съвместяване на трудовия и семейния живот. В тази връзка ИСС отдава особено значение на политиките за насърчаване на младежката заетост и ограничаване на безработицата сред младите хора (МБ).

През м. декември 2013 г. бе разработен и приет от Министерски съвет „Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта за периода 2014 – 2020 г.“ (НПИЕГМ). В него са представени основните направления, действия и инициативи за младежи до 25-годишна възраст, които ще помогнат за създаване на работни места с перспективи за устойчива заетост, продължаване на образованието, мерки за повишаване на пригодността за заетост, които ще отчитат бъдещите тенденции в развитието на пазара на труда, както и услуги по информиране и консултиране.

3. Държавата прави все по-големи разходи (за младежите от групата NEET³ - 3,3% от БВП)⁴ за продължаващо/допълващо образование за млади хора, включително и с ниска степен на образование и квалификация, за преквалификация, за активни мерки на пазара на труда, за социално подпомагане и др. В тази връзка според ИСС от ключово значение са проследяването и контролът при разходването на средствата за младежки политики както от европейските фондове, така и от националния бюджет. Съветът препоръчва прозрачността на процеса по наблюдение да бъде гарантирана чрез активното участие на социалните партньори и организираното гражданско общество (МБ).

„Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта за периода 2014 – 2020 г.“ ще се изпълнява в партньорство между отговорните държавни институции, социалните партньори, местните власти, и младежките организации. Предвижда се и създаването на „Координационен съвет“, чиято цел ще е координиране и осъществяване мониторинг на изпълнението на Плана. Съветът ще се ръководи от министъра на труда и социалната политика, който ще определя неговия поименен състав. В състава на съвета ще участват представители на министерства, на представителните организации на работниците и служителите, на работодателите, на младежките организации и на Националното сдружение на общините в Република България.

4. ИСС счита, че продължаването на обучението е добър вариант за повишаване на пригодността за заетост както на младите хора с основно и по-ниско образование, така и на завършилите общия курс на средното образование, без придобита професионална квалификация. Поради съчетаването на множество рискови фактори като липса на трудов опит, на квалификация, а често и на базова обща култура, младежите са особено застрашени от попадане в порочния кръг на безработица, бедност и социално изключване. Затова съчетаването на активиращи политики по заетостта с

³Младежи, които не са в образователната система, заетост или в обучение (Not in Education, Employment or Training).

⁴ Работен документ на службите на Комисията, придружаващ документа Предложение за препоръка на Съвета за създаване на гаранция за младежта, 5.12.2012 (SWD(2012) 409 final).

провеждането на реформи в образованието в България би гарантирало не само продължаването на образованието, но и неговото по-добро качество (МБ).

В НПИЕГМ е заложено при изпълнение на мерките за интеграция на пазара на труда Агенцията по заетостта (АЗ) да работи целенасочено за изпълнение на Националната гаранция, като с приоритет се финансират обучението и заетостта на младежите до 24 г., включително с основно и по-ниско образование (преждевременно напуснали образователната система), чиято регистрация в бюрата по труда е с продължителност до 4 месеца включително.

5. ИСС многократно е изразявал подкрепата си за реформиране на образователната система и въвеждане на гъвкави образователни модели в България. Съветът призовава за въвеждане на осъвременен модел на **дуалната система за образование и обучение в България** чрез: доразработване и надграждане с консенсусно приети елементи на дуалната система на държавните образователни изисквания/стандарты във всички професионални направления, с отчитане на социалния ефект от дейността на заетите в образователната система (МБ).

С цел задържане на младежите в образователната система в НПИЕГМ се предвиждат нови форми на обучение, с което образователният процес ще стане по-гъвкав и ще е възможно да се предоставят индивидуални пътеки за образование – дистанционна и комбинирана форма на образование. Ще се въведе нова възможност за придобиване на професионална квалификация в образователната система чрез въвеждане на дуалното обучение – осъществяване на професионално обучение на работното място и теоретично обучение в образователна институция.

6. ИСС апелира за разработване и ефективно прилагане на политики, системи и практики, подпомагащи кариерното ориентиране и консултиране през целия живот. При осигуряването на перспективно образование и обучение все още се наблюдават дефицит по отношение на предоставяната информация за професионално ориентиране, слаба координация между отговорните институции, доставчиците и потребителите на услугите по професионално ориентиране, както и липса на достатъчно и квалифицирани специалисти по професионално и кариерно ориентиране (особено в средното образование) (МБ).

Отново в раздел „Ранни интервенции и активиране“ на НПИЕГМ е предвидено организирането и провеждането на широкообхватна политика по информиране на младите хора във връзка с избора на професия, кариерно развитие, потребности на пазара на труда.

7. В своята резолюция „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“, ИСС препоръчва да се подобрят диалогът и контактът с младежите. Според ИСС следва да се предприемат стъпки за по-

ефективно справяне с младежката безработица чрез дигитализиране и въвеждане на регистри за персонални данни на младежите и образователния им и квалификационен статус. Агенцията по заетостта следва да бъде реформирана така, че да предлага нов вид комплексни индивидуални услуги за улесняване на преходите между образование и заетост (МБ).

В рамките на НПИЕГМ се предвижда наличието на трудов посредник, специализиран конкретно за работа с младежи във всяко едно от териториалните поделения на АЗ (Бюра по труда). Предвижда се изготвянето на индивидуален план за действие от трудовия посредник на младежа, в който има профил на младежа за разкриване на неговите умения, компетентности и желания, както и конкретизиране на бъдещите действия със срокове и ангажименти. Важен елемент на индивидуалния план са конкретните ангажименти за действие и от двете страни – трудовия посредник и младежа.

8. Апелът на ИСС е за комплексно законодателно уреждане и развитие на практика и култура за ефективни **стажантски програми и практическо обучение на работното място, вкл. чиракуване**. Стажовете следва да бъдат регламентирани в Кодекса на труда, а страните задължително да договорят конкретната продължителност, формата и мястото за провеждане на обучението, правата и задълженията на стажанта и наставника, както и трудовото възнаграждение за периода на стажуване (МБ).

В раздел „Подкрепящи мерки за интегриране на пазара на труда“ на НПИЕГМ се предвижда широкото предлагане на стажантски програми и мерки, насочени към осигуряване на работни места за стажуване на младежи със завършено средно образование, висше образование и/или курсове за придобиване на професионална квалификация. Предвиждат се промени в Кодекса на труда (КТ) през 2014 г., които ще регламентират трудов договор за стажуване.

9. ИСС изрази мнение, че едни от основните предизвикателства за реализацията на младите хора на пазара на труда са свързани с липсата на традиции и култура за разкриване на работни места за младежи и за насърчаване на предприемачеството. ИСС препоръча регионалните служби по заетостта ежемесечно да организират публични лекции при свободен достъп за всеки желаещ, разясняващи възможностите за търсене на заетост чрез предприемачество (съществуващи бизнес алтернативи, как се стартира бизнес, как се управлява собствена компания и др.) (МБ).

В актуализираната стратегия по заетостта на Р България 2013-2020 г. се предвижда подкрепа за предприемачеството и подобряване на бизнес средата и условията за стартиране на малък и среден бизнес. Ще се работи за изграждането на предприемаческа култура у населението и разширяването дела на производствата с висока добавена стойност. Насърчаването на предприемачеството сред безработните лица ще включва осигуряване на обучение,

консултиране и информиране за възможностите за ползване на финансови средства за стартирането на самостоятелна стопанска дейност.

10. ИСС предлага инструментариум, включващ разработване на **системи за идентифициране на изискваните компетенции**, за премахване на бариерите през професионалната и географската мобилност, за насърчаване преносимостта на компетенциите и уменията при мобилност на работната сила от едно работно място към друго, от една длъжност към друга (ПТПСЕ).

С цел по-голямо съответствие между търсенето и предлагането на знания и умения и провеждане на ефективни и целенасочени политики в областта на образованието, обучението, социалното включване и заетостта ще се развива националната система за проучване и прогнозиране на потребностите от работна сила.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНО БУЧЕНИЕ

Проблемите на образованието и професионалното обучение са постоянни приоритетни области в дейността на Икономическия и социален съвет. Съветът има приети две специализирани становища по: **„Проблемите на професионалното образование и обучение в България“** и **„Образователната система в България – проблеми и необходими реформи“**. Проблематиката е застъпена и в редица други становища, като: **„Лисабонската стратегия на ЕС и политиката на Република България за постигане на конкурентоспособна и просперираща икономика“**, **„Националната стратегия по миграция и интеграция 2008 - 2015“**, **„Пазарът на труда в условията на финансова и икономическа криза – предизвикателства и възможни решения“**, **„Българската икономика в условията на глобална финансова и икономическа криза – проблеми, предизвикателства и възможности“**, **„Стратегически приоритети на българската икономика в контекста на Стратегия „Европа 2020“**, **„Политики за ограничаване ранното напускане на образователната система“**, както и в резолюциите: **„Проект за национална програма за реформи на Република България“**, **„Демографските предизвикателства пред България в контекста на Стратегия „Европа 2020“**, резолюция по проекта за национална **„Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)“** и резолюция **„ Мерки за намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система“**.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

1. В становището от 2012 г. „Политики за ограничаване на ранното напускане на образователната система“ ИСС на базата на задълбочен анализ на проблема и предложени мерки за решаването му препоръча разработването на национална стратегия с цел намаляване дела на преждевременно напусналите образование до нива под 10 процента.

Това предложение намери реализация в приетата от Министерски съвет през месец октомври 2013 г. „Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020)“.

2. ИСС се включи активно в обществения дебат по проекта на **„Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)“**, публикувана за обществено обсъждане през март 2013 г. Съветът разработи резолюция по проекта, чрез която подкрепи изработването на стратегическия документ и го определи като навременен и съобразен с ключовите европейски документи. В преработения проект на **„Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)“**, публикуван за обществено обсъждане през месец август 2013г. много от предложенията на Съвета намериха отражение, включително в предложените политики за превенция, интервенция и компенсация на проблема. Някои предложения на ИСС са пряко интегрирани в стратегията (СРОУ).

2.1. ИСС препоръча Стратегията да се подобри в структурно отношение, да стане по-ясна и конкретна, като се създадат нови и интензивни мерки и подходи за пълна интеграция на отпадналите ученици и предложи добавянето на допълнителни принципи, свързани с пълната интеграция на отпадналите ученици.

В раздела „Водещи принципи за изпълнение на стратегията“ е въведен един допълнителен признак: „Иновативност - създаване на нови и интензивни мерки и подходи за пълна интеграция на отпадналите от училище“.

2.2. Съветът препоръча специално внимание в Стратегията да бъде отделено на степента на включване на децата на възраст 7-10 години в образователната система и на въвеждането на допълнителни индикатори за анализ на причините, поради които дадено дете не бива записано в първи клас през съответна учебната година. Предложено беше в Стратегията да бъдат добавени някои допълнителни индикатори за измерване на резултатите от изпълнението на оперативните цели като например индикатор за оценка на броя ученици, участващи в извънкласни, извънучилищни и творчески дейности. ИСС препоръча също да се добавят индикатори за оценка на въздействието на Стратегията като дял на учениците, обхванати в целодневна организация на образователния процес в училищата, или относителен дял на населението на

възраст 5–18 навършени години, включено в задължително предучилищно и училищно образование.

В приетата Стратегия са въведени три нови индикатора, засягащи тези възрастови граници, както следва:

- **Дял на населението на възраст 7-11 години в училищно образование (нов индикатор, въведен в резултат на предложение на ИСС)**
- **Дял на населението на възраст 12-14 години в училищно образование (нов индикатор, въведен в резултат на предложение на ИСС)**
- **Дял на никога непосещаващи училище във възрастовите групи 7-11, 12-14, 15-17 и 18-19 години.**

2.3. ИСС изрази удовлетвореност от въвеждането на информационната система АДМИН за нуждите на образованието и счита, че тя би могла да бъде използвана за мониторинг и превенция на ранното отпадане и преждевременното напускане на училище. След подходящо допълнение системата АДМИН би могла да позволи проследяване на „училищната миграция“ на младежите, изключени или преместени от едно училище в друго, както и причините за това, свързани с дисциплина, миграция, противообществени деяния и т.н. С оглед на важността, която представлява за обществото преждевременното напускане на училище, ИСС предлага да бъде разширен достъпът до данните, генерирани в информационната система АДМИН. Разполагайки с точна и навременна информация, структурите на публичната администрация, на организираното гражданско общество, на неправителствените организации и др. ще могат по-качествено да наблюдават и контролират процесите, протичащи в системата на образованието. Ще се подобрят и възможностите за анализиране на тенденциите и за навременното идентифициране на възможните предизвикателства и препятствия.

В раздела „Управление на информацията за преждевременно напусналите училище“ МОН предвижда усъвършенстване на регистъра като предпоставка за осъществяването на политики, основани на единна и надеждна система за управление на информацията, свързана с преждевременното напускане на училище, при защита на личните данни.

2.4. ИСС констатира с безпокойство, че у нас все още липсва необходимата координация в действията на местните власти, дирекциите за социално подпомагане, детските градини и училищата. В тази връзка ИСС препоръча по инициатива на училищата да бъдат изградени извънучилищни мрежи с участието както на териториалните подразделения на Министерството на труда и социалната политика и Министерството на образованието и науката, отговорни за политиките за младежта, така и на социалните служби и социалните партньори по места.

В раздела „Координационен механизъм за прилагане на Стратегията“ е отчетено, че проблемите за намаляването дела на отпадащите и преждевременно напусналите училище не са проблеми само и единствено на образователната система и институциите в нея, като същевременно се набляга на необходимостта от промяна на закони и подзаконови актове относно:

- отговорностите и правата на другите държавни органи и организации по осигуряването на по-добрата материална, финансова и социална защита на децата в риск, ролята и отговорностите на семейството в този процес, гарантирането на живота и осигуряването на екологична и здравословна среда за развитие на децата и учениците;**
- ролята на общините да развият политики за образование, здравеопазване и култура с оглед развитието на икономиката и бизнеса на регионите;**
- участието на неправителствения сектор в разработването и изпълнението на специфични политики за образование и в подобряването на материално-техническите, социалните и педагогическите условия, свързани с образователната система, включително и чрез възможностите на публично-частното партньорство.**

3. ИСС счита, че важен момент в политиките по ограничаване на ранното отпадане и преждевременното напускане на образователната система трябва да бъде обвързването им с политиките и мерките по заетостта (СРОУ).

ИСС настоя за изграждане на мрежа от центрове за професионално ориентиране и консултиране, които да предоставят достоверна информация за възможностите за образование и обучение, съобразени с изискванията на пазара на труда (БИ-Е2020).

Предложени бяха изменения и допълнения в Закона за професионалното образование и обучение с цел постепенното въвеждане на дуалната система на обучение – едновременно учене и работа. В бюджета за 2014 г. са предвидени 8,6 млн. лв. за подобряване на системата на професионалното образование. Дългосрочна цел на тази политика е постепенното преодоляване на младежката безработица и осигуряването на възможност на завършилите ученици за първо работно място. Предвидените изменения в закона са обвързани със заложените в Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020) модели за обвързване на преподаваните професии с пазара на труда, с тенденциите за развитието му в региона и партньорството между бизнеса и професионалното образование.

Към Министерството на образованието и науката е създадена е междуведомствена работна група с участието на социалните партньори за разработване на план за действие и финансово осигуряване на реформирането на професионалното образование и обучение.

4. ИСС предложи в общините и училищата с преобладаващо мнозинство на деца и ученици от уязвими етнически общности да се разработи комплексен подход за интеграционни политики, съдържащи набор от мерки за интегрирани услуги за деца и семейства, които да включват: прилагане на системи за ранно идентифициране на децата и учениците в риск; повишаване качеството на предучилищната подготовка и на училищното образование чрез осигуряване на допълнителна подготовка на децата и учениците с обучителни затруднения /по НП на МОН и по проекти с външно финансиране/ и прилагане на целодневна организация на учебния ден; прилагане на модела на наставничество - ромски медиатори; обучение и квалификация на възрастни - над 18 г., предимно родители на децата от ромски произход (резолюция НПНОС).

Министерският съвет прие през месец март 2013 г. Програма за дейността на Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства за периода 2013-2015 г. Чрез реализирането на проекти, чието финансиране е осигурено, се цели създаване на предпоставки за успешна социализация на децата и учениците от етническите малцинства чрез подпомагане процеса на десегрегация и последваща интеграция, подобряване на учебната и възпитателната среда в приемните детски градини и училища, адаптация на децата в детските градини и началните училища, за които българският език не е майчин, развиване на целодневни форми на обучение, както и утвърждаване на културното многообразие на етническите малцинства като обща ценност.

5. ИСС счита за необходимо въвеждането на образователни модели с дисциплиниращи и стимулиращи мерки, както и подобряването на диалога с деца и родители с цел превенция на напускането на образователната система чрез съвместни действия на учители, училищни настоятелства и ръководства. Изучаването на ранното отпадане и преждевременното напускане на училище е добра превантивна мярка, която според Съвета би била ефективен път за справянето с този проблем (МБ).

В Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта за периода 2014 – 2020 г. (НПИЕГМ) е включен специален раздел „Ранни интервенции и активиране“. Отделено е съществено внимание на предотвратяването на преждевременното напускане на образователната система като основна част от ранните интервенции. Предвидено е изграждането на система за ранно предупреждение по отношение на младежи с висок риск от отпадане от формалната образователна система.

6. ИСС призова за развитие и стимулиране на неформалното образование, организиране и пълноценно използване на свободното време на младежите за придобиване на ключови знания и умения, както и за изработване и прилагане на цялостна държавна политика по признаване и акредитация (валидиране) на уменията и компетенциите, придобити в процеса на неформалното учене (МБ).

В Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта за периода 2014 – 2020 г. (НПИЕГМ) се предвижда изграждането на национална система за признаване на знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално и/или самостоятелно учене. Очаква се системата да предоставя възможност за повишаване на мотивацията на младежите да използват разнообразни подходи и възможности за учене, поддържане и повишаване на професионалната квалификация.

7. ИСС призова за гарантиране на високо качество на ученето през целия живот, както и за въвеждането на гъвкави пътеки за влизане и излизане във и от образователната система и надграждането на знания и умения. Своевременно следва да бъдат въведени и европейските инструменти в областта на ученето през целия живот (Европейската рамка за трансфер и натрупване на кредити, Общата рамка за гарантиране на качеството и др.) чрез осъвременяване и публично обсъждане на законодателната уредба (МБ).

В актуализираната Стратегия по заетостта на Р България 2013-2020 г. е заложено развитие и насърчаване на участието в учене през целия живот. През януари 2014 г. МС прие Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 г. Очакванията се свързват с постигане на радикална образователна промяна на национално ниво, която ще бъде в съответствие със съвременните изисквания за развитие на ученето през целия живот. Обръща се внимание на натрупването, признаването и прехвърлянето на кредити, които ще отразят резултатите от ученето, ще разширят възможностите за продължаване на обучението с цел надграждане на знанията и уменията в съответствие с изискванията за заемане на новите работни места. Предвижда се усъвършенстване и допълване на нормативната уредба в областта на образованието и обучението.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА И ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА

Проблемите, свързани със социалната закрила и преодоляването на бедността, са отразени в следните становища и анализи на ИСС: *„Политиката по доходите – основно средство за подобряване качеството на живот и фактор за намаляване на бедността в България”, „Национален доклад*

на Република България по стратегиите за социална закрила и социално включване (2008 – 2010 г.)”, „ *Преодоляване на бедността в България*”, а в становището „*Социално осигуряване и социална закрила*” от март 2010 г. те намират обобщение.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. Според ИСС, за да бъде трайно преодоляна бедността у нас, решаването на проблемите не трябва да се ограничава само до мерки и социални дейности на публични и граждански структури, а до инфилтриране на антибедност политиката в макроикономическата политика на правителствата, независимо от идеологическата им ориентация (СОСЗ).

На 6 февруари 2013 г. МС прие Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 г., която е в съответствие с актуализираната Национална програма за реформи на Република България (2012-2020 г.) и Националния социален доклад на Република България 2011-2012 г. Тя е ориентирана към изграждане и реализиране на единна, последователна и устойчива политика в областта на социалното включване, основана на интегрирания подход и междусекторното сътрудничество на национално, регионално, областно и общинско ниво и е разработена с участието на социалните партньори. В Стратегията са посочени визията, приоритетните направления и дейностите за развитие на политиката в областта на бедността и социалното изключване в България до 2020 г.

2. Във връзка с реализирането на Цел 5 в НПР „*Намаление на броя на бедните в страната - с 20 % до 2020 г.*” ИСС предлага:

- Да бъде постигнато приемливо равнище и качество на живот за преобладаваща част от хората;
- Да бъдат намалени най-острите социални различия и дисбаланси;
- Да се задействат комплекс от институционални, правни и икономически инструменти за насърчаване и принуди за осигуряване на достъп до образование, квалификация и заетост;
- Да се постигне радикално увеличаване на нивото на записване и завършване на начално, основно и средно образование, придобиване на професионална квалификация и ключови, в т.ч. езикови компетенции, на професионален опит, умения, трудови навици, култура и самодисциплина;
- Да стартират ефективни и ефикасни програми за интеграция на етническите (особено на ромската) общности за социално включване с подкрепата и на средствата от ЕС (БИ-Е2020) (ПНПРРБ).

В Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване въз основа на поетите ангажименти за постигане на целите на Стратегия „Европа 2020“ са очертани ключовите приоритети на политиката за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване до 2020 г., сред които: осигуряване на възможности за заетост и за повишаване на доходите от труд чрез активно включване на пазара на труда; осигуряване на равен достъп до качествено предучилищно и училищно образование; осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване; подобряване на капацитета и взаимодействието в сферата на образованието, здравеопазването, заетостта и социалните услуги при реализиране на общи цели за социално включване; подобряване на жилищните условия на уязвими групи и подкрепа на бездомните и др.

Към всеки приоритет са набелязани конкретни мерки за изпълнение, отговорните институции и партньори по реализацията, както и източниците на финансиране.

3. ИСС счита, че достойното заплащане следва да се разглежда не само и единствено с икономическите параметри на индивидуалните постижения и обществения напредък, а и с характера и условията на труд, с обективно съществуващите в страната потребителски, жизнени и социални стандарти. Минималната работна заплата - като съвкупност между икономическа и социална функция, следва да се определя на базата на социален диалог, като се вземат предвид динамиката на линията на бедност и средната работна заплата (ПББ).

С Постановление на Министерския съвет от 31.10.2013 г. от 1 януари 2014 г. минималната месечна работна заплата за страната е увеличена с близо 10 на сто – на 340 лв. През 2013 г. минималната работна заплата беше в размер на 310 лв.

4. Според ИСС ниската заетост превръща една значителна част от населението в уязвима към бедност и социално изключване. Затова ИСС призова за приоритетно изпълнение на приетата от правителството през м. февруари 2013 г. „Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020“, която обхваща голяма част от предизвикателствата (подкрепа за доходите, достъп до услуги и до активни мерки по заетостта, достъп до здравеопазване и образование и др.) (НПР'13-КП).

Предприети са мерки, свързани с предоставянето на интегрирани услуги за ранно детско развитие за деца от 0 до 7 г. и техните семейства по проекта за социално включване, който се финансира от Международната банка за възстановяване и развитие. Във връзка с това на 21 октомври 2013 г. Министерският съвет одобри изменението на Заемното споразумение (проект за социално включване) между

Република България и Международната банка за възстановяване и развитие и предложи на Народното събрание на основание чл. 85, ал. 3 от Конституцията на Република България да ратифицира със закон изменението на Заемното споразумение. Законът за изменение на Заемното споразумение е ратифициран от Народното събрание. Заемът е удължен до 30.09.2015 г.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И ЗДРАВНО-ОСИГУРИТЕЛНА СИСТЕМА

През изминалите години от дейността на ИСС темата за здравната реформа е била обект на редица становища и анализи, включително - четири специализирани становища (3 по собствена инициатива и 1 по инициатива на председателя на Народното събрание), както и една резолюция (по собствена инициатива). Нормативните актове на Съвета по темата са: становище по **„Актуални проблеми на здравното осигуряване“**, становище по **„Проект на Национална здравна стратегия (2007 – 2012 г.)“**, резолюция по **„Актуализирания проект на Националната здравна стратегия (2008 – 2013 г.)“**, становище по **„Здравната реформа“**, както и резолюция **„Демографските предизвикателства в България в контекста на Стратегия „Европа 2020“, „Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“**.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. ИСС препоръча да бъдат предприети спешни мерки по изграждането на интегрирана информационна система и въвеждане на т.нар. „смарт карти“ за установяване статуса на всеки български гражданин и потребител на здравни услуги. ИСС констатира, че липсва връзка с пациента, както и интернет-базирано здравно досие, което да позволи достъп до данни за осигурителния статус на гражданина и контрол и информираност за процесите в здравната система. (АПЗО; ПНЗС, ЗР)

Във връзка с реализирането на Стратегията за внедряване на електронното здравеопазване в България през 2012 г. Министерството на здравеопазването, с подкрепата на ЕК, през 2013 г. стартира проект, който цели създаването на интегрирана информационна система, включително и електронна пациентска карта, електронно здравно досие и рецепта. Системата ще свърже в мрежа Националната здравноосигурителна каса, Националния осигурителен институт и Националната агенция по приходите. От месец април 2013 г. всеки здравно осигурен пациент има достъп до пациентското си досие, което съдържа информация за всички извършени прегледи, изследвания, операции и други манипулации, наличие на Европейска

здравноосигурителна карта. До месец юни 2014 г. ще бъдат въведени и електронните рецепти.

2. ИСС настоя за реализиране на системна дългосрочна национална стратегия и политика за ограничаване на „епидемията“ от хронични неинфекциозни заболявания чрез „Програми за управление на заболяванията“, включващи адекватна институционална рамка за управление, координиране, динамичен мониторинг, контрол и обратна връзка (ПНЗС).

През месец септември 2013 г. МС одобри *Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести 2014-2020 г.* с основна цел подобряване здравето на населението и повишаване качеството на живота чрез намаляване на преждевременната смъртност, заболяемостта и инвалидизацията. В резултат от изпълнението на програмата се очаква намаляване на разпространението на основните хронични незаразни болести както и на рисковите фактори за появата им – тютюнопушене, употреба на алкохол, нездравословно хранене, ниска физическа активност. Като най-ефективен път за постигане на тази цел в Програмата са заложили превенцията, ранната диагностика и осигуряването на здравословна среда за живот. Целеви групи са и медицинските и немедицинските специалисти както и партньори от НПО, работещи по темата. Финансирането по програмата ще бъде планирано за всяка година и ще е в рамките на бюджета на Министерството на здравеопазването.

3. ИСС счита, че във връзка с демографските предизвикателства и натиска от разходите, породени от застаряването на населението, е от особено значение да бъдат предприети реформи в здравеопазването, за да се гарантират неговата ефективност и устойчивост, в т.ч. по-ефикасното използване на публичните ресурси и достъпа до висококачествено здравеопазване (НПР'13-КП).

В областта на реструктурирането и ефективното управление на болничната помощ ИСС препоръча да се извършат анализ и оценка на съществуващата материално-техническа база на публичните лечебни заведения за болнична помощ и провежданата инвестиционна политика (ПНЗС, ЗР).

През 2013 г. Министерство на здравеопазването разработи и представи за обсъждане проект на „Стратегическа рамка на политиката на здравеопазването за подобряване здравето на нацията през периода 2014–2020 г.“ В проекта се акцентира върху преориентирането на здравната система към първичната медицинска помощ, реструктурирането (оптимизирането) на болничния сектор и преориентиране на здравната система към профилактиката и предотвратяването на социално значимите заболявания.

4. За ИСС намаляването на детската смъртност е проблем, който изисква както подобряване на здравните грижи и условията на раждане, така и

значително подобряване на половата култура и репродуктивното възпитание на част от подрастващите поколения (ДПБСЕ).

В актуализираната през месец септември 2014 г. от МЗ и представена за обсъждане *Стратегическа рамка на политиката на здравеопазването за подобряване здравето на нацията през периода 2014 – 2020 г. са заложили конкретни измерими цели като:*

- **намаление на детската смъртност до 1-годишна възраст (в сравнение с 2011 г.) с 20%, т.е. снижение от 8.5 на 6.8 на 1000 живородени деца;**
- **намаление на детската смъртност от 1 до 9-годишна възраст (в сравнение с 2011 г.) с 20%, т.е. снижение от 0.3 на 0.24 на 1000 деца от същата възрастова група;**
- **намаление на детската смъртност от 10 до 19-годишна възраст (в сравнение с 2011 г.) с 20%, т.е. снижение от 0.4 на 0.32 на 1000 лица от същата възрастова група.**

5. За ИСС профилактиката и превенцията са най-важното и ефективно средство както за поддържане на добро здравословно състояние, така и за постигане на значителни икономии на публични средства в областта на здравеопазването и други социални дейности (резолюция ДПБСЕ).

В приоритет 3 „Осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване“ от приетата в началото на 2013 г. Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 са заложили следните мерки:

- **Утвърждаване на модела на здравните медиатори като предпоставка за подобряване достъпа до здравни грижи на уязвимите групи;**
- **Подобряване информираността на населението за основните рискови фактори, които имат отношение към хроничните незаразни болести;**
- **Повишаване на имунизационния обхват в дългосрочен план до 95% от подлежащите на имунизации;**
- **Разработване на Национална здравна стратегия.**

6. ИСС изтъкна необходимостта от целенасочена политика по отношение на продължителните грижи и лечение, което във връзка със застаряването на населението ще става все по-тежък и все по-актуален проблем за здравната система у нас (ПНЗС, ЗР, АТЖВХ).

В приетият план за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа са предвидени мерки за засилване процеса на деинституционализация на грижата за възрастни хора и хора с увреждания чрез разширяване на мрежата от услуги в домашна среда,

социални услуги в общността и подобряване на взаимодействието между социалните и здравните услуги.

Министерският съвет прие изменение на Решение на Министерския съвет за приемане на стандарти за делегираните от държавата дейности през 2014 г. По този начин се увеличават стандартите за социалните услуги, и за делегираните от държавата дейности.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ ДЕЦА, СЕМЕЙСТВО И СЪЧЕТАВАНЕ НА ТРУДОВИЯ И СЕМЕЙНИЯ ЖИВОТ

Социалните и икономическите въпроси, свързани с раждаемостта, грижите за децата и подпомагането на семействата, намират отражение в редица становища, анализи и препоръки на ИСС. Сред тях са становищата: **„Проблеми на демографското развитие и предизвикателствата пред демографската политика на България“**, **„Проект на Националната програма за реформи на Република България (2006-2009 г.)“**, **„Политиката по доходите – основно средство за подобряване качеството на живот и фактор за намаляване на бедността в България“**. Най-задълбочено тези проблеми са разгледани в становищата на ИСС **„Семейството, доброто родителство и равните възможности между половете“** и **„Възможности за съчетаване на трудовия и семейния живот“**.

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. ИСС настоя за гарантирана всестранна защита на семейството и децата от икономически, социални и криминални рискове с целенасочени мерки за своевременна интеграция на деца, изпаднали в рискови условия и злоупотреба с родителство. Съветът предложи да бъдат прецизирани критериите за настаняване на деца за отглеждане в специализирани социални заведения при наличието на живи родители (СДРРВ; СОСЗ).

За ИСС ролята на семейството за отглеждането и възпитанието на децата е от ключово значение. В тази връзка регламентираната интегрирана подкрепа за детето и семейството чрез помощи и услуги може да се възприеме като израз на държавна подкрепа към семейството за отглеждане на детето в семейна среда (ЗД).

Развитието на интегрирани услуги за ранно детско развитие е една от ключовите мерки в подкрепа на децата и семействата, заложи в Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020, както и в Приоритет 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“ в Националната програма за развитие: България 2020. Освен това с цел

надграждане на постигнатото до този момент и реализирането на устойчиви и ефективни резултати в тази област, като допустима дейност в проекта на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за новия програмен период 2014-2020 г. е заложено предоставянето на интегрирани междусекторни услуги за деца, включително и услуги за ранно детско развитие.

2. Позиция на ИСС е, че политиката на България по отношение на семейството, отговорното родителство и децата трябва да бъде национален приоритет за десетилетия напред. Съветът настоя за разработване и реализиране на качествена комплексна стратегия за държавна политика към семейството, децата и доброто родителство и деинституционализация на грижата за децата (СДРРВ; СОСЗ).

През месец декември 2013 г. МС одобри Мониторингов доклад за изпълнението на Плана за действие на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България“ за периода юли 2012 г. - юни 2013 г.

Основните препоръки, отправени в Мониторинговия доклад, са свързани със: предстоящия програмен период на оперативните програми с визия за залагане на схеми, осигуряващи непрекъсваемост на процеса, като продължат и надградят вече стартиралите етапи на закриване на институциите и обезпечаване на издръжката на новите услуги както и привличане на квалифицирани специалисти; изграждане на интегрирана база данни между проектите за оценените потребности, разкриването на новите услуги и тяхната ефективност; изработване на механизъм за прехвърляне на средствата в националния бюджет от институционална грижа към устойчивост на новите услуги и др.

3. Политиката, насочена към семейството, доброто и отговорното родителство, трябва да се базира на конкретна подкрепа и стимулиране на социализираното майчинство и отговорното бащинство чрез система от стимули и защита на доброто родителство и ресоциализация на санкционирани безотговорни родители (СДРРВ; ЗД).

С приетия през месец юни 2013 г. Закон за изменение на Закона за бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2013 г. размерът на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете по чл. 53, ал. 1 и 2 от Кодекса за социално осигуряване от 1 юли 2013г. се увеличи от 240 на 310 лв. С направените промени през 2013 г. в Кодекса за социално осигуряване от 01.01.2014 г. обезщетението при бременност и майчинство ще се изчислява на база внесени осигурителни вноски за общо заболяване и майчинство за периода от 18 календарни месеца назад, а не както досега за 24 месеца. Промените предвиждат и при осиновяването на деца от 2 до 5-

годишна възраст осиновителите да имат право да ползват отпуск по майчинство за една година.

4. Според ИСС са необходими конкретни мерки, засягащи семействата с близнаци (двойно майчинство и др.), семействата на хора с увреждания (насърчаване на общински услуги, помощ за здравни услуги и др.) и семействата на възрастни хора (дневни центрове, приемни семейства и др.) (СДРРВ; ЗД).

В държавния бюджет за 2014 г. са заложили диференцирани размери за месечни помощи за деца до завършване на средно образование, но не по-късно от 20 годишна възраст, като чрез промени в Закона за семейни помощи за деца се въвежда правило за определяне на по-високи размери на месечните помощи за: второ дете в семейството – 50 лв.; дете с трайни увреждания в размер на 200% от помощта за второ дете – 100 лв.; дете -близнак в размер на 150% от помощта за второ дете – 75 лв.

5. ИСС счита, че за трайното решаване на проблема, свързан със съчетаването на семейния и професионалния живот, е необходимо: първо, да се предприемат целенасочени действия от страна на компетентните държавни органи за разработване на национална стратегия за съчетаване на семейния и професионалния живот; и второ, чрез систематична информационна кампания да се поддържа актуалността на проблематиката и да се формират професионално разбиране и социална чувствителност към проблемите на работещите, свързани с двете опори на човешкия живот - семейството и работата (ВСТПЖ).

Приетият от Министерския съвет Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за 2013 г. следва принципите и целите на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете (2009 – 2015 г.). Третия раздел от него е свързан с конкретни мерки и дейности, свързани с по-добро съвместяване на професионалния и семейния живот.

6. ИСС призова за разработване на политики и въвеждане на практики за съвместяване на трудовия и семейния живот на младите хора (ВСТСЖ).

В актуализираната стратегия по заетостта на Р България 2013-2020 г. е отделено внимание на баланса между семейния и професионалния живот чрез съчетаване на успешното професионално развитие с пълноценен личен и семеен живот. Предвиждат се създаването на програми и проекти, финансирани със средства от държавния бюджет и от Европейския социален фонд.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ СОЦИАЛНА ИКОНОМИКА

За ИСС социалната икономика е ключов елемент на Европейския социален модел, предоставящ разнообразни възможности за повишаване на заетостта и за социално включване на различни групи от населението, между които и лицата с увреждания. Българските кооперации имат значима роля в развитието на социалната икономика в изпълнение на националните цели, свързани със Стратегия „Европа 2020“. По собствена инициатива ИСС има разработени становища на тема: ***„Ролята на българските кооперации за развитието на социалната икономика в контекста на Стратегия „Европа 2020“, „Социалната икономика – възможности и перспективи за развитие в България“, „Възможности за трудова реализация на хората с увреждания“.*** През 2013 г. бе приет анализът ***„Социалното предприятие и социалното предприемачество“.***

РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ИСС

1. ИСС счита за целесъобразно продължаването на обществения дебат с всички заинтересовани страни по Националната концепция за социална икономика. Едно по-широко национално изследване на съществуващите форми и добри практики на социална икономика в страната ще има съществен принос за ясното и конкретно дефиниране на основните субекти на социалната икономика в България. Съветът счита, че е необходима цялостна координация на политиката за развитие на социалната икономика в страната (СИ; РК-СИ).

В рамките на междуведомствена работна група, състояща се от широк кръг представители на заинтересованите страни и социални партньори, през 2013 г. бе разработен проект на План за действие по Националната концепция за социална икономика. Същият бе приет от МС в началото на 2014 г. В него са открити приоритетни области за насърчаване развитието на сектора – повишаване осведомеността и видимостта; стимулиране създаването на национална база данни за социалните предприятия; създаване на подкрепящи структури за социалната икономика; създаване на благоприятни условия за образование, обучение и изследвания в подкрепа на социалната икономика; създаване на благоприятна правна и институционална среда; информационно осигуряване на социалната икономика.

2. ИСС счита, че достъпът до финансов ресурс на субектите на тази икономика от европейските оперативни програми „Развитие на човешките ресурси“ и „Конкурентоспособност“ са от решаващо значение за успеха на социалната икономика. В това отношение се подчертава, че все още съществуват редица големи трудности и препятствия пред субектите на социалната икономика - и в частност пред кооперациите, за достъп до финансови средства от европейските структурни фондове (БК-СИ; СИ; ТРХУ; РК-СИ).

В рамките на тематичната цел „Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността“ в бъдещата ОП „РЧР“ за периода 2014 – 2020 г. са включени социалната икономика и социалното предприемачество като отделен инвестиционен приоритет.

3. ИСС обърна внимание, че резултатите от досегашните мерки за повишаване трудовата заетост на хората с увреждания са недостатъчни, поради което Съветът счита за наложително предприемането на по-ефективни действия с цел преодоляване на чувствителното изоставане на страната ни в сравнение с другите държави – членки на ЕС (ТРХУ).

Правителството на Република България работи по изпълнение на Плана за действие, съдържащ мерки за привеждане на нормативната уредба и политиките в областта на хората с увреждания (2013-2014 г.) в съответствие с Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН. Създадена е работна група по координация за изпълнение на Плана за действие. Основните задачи на групата са координация на изпълнението на двугодишния план за действие, разработване на механизъм за координация и мониторинг съгласно чл. 33 от Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН. Същата бе ратифицира през 2013 г. от 42-то Народно събрание. Междуведомствена работна група е разработила проект на лесна за четене версия на Конвенцията за правата на хората с увреждания.

През 2013 г. беше направена законодателна промяна, с която предприятия на хора с увреждания получиха предимство при обществените поръчки, за да се стимулира тяхната дейност.

4. ИСС настоя за включване на представители на кооперациите в правителствени и други национални комисии и органи, свързани с разработването на стратегии и програми за развитие на икономическата и социалната сфера на страната (БК-СИ; СИ; ТРХУ; РК-СИ).

Към министъра на труда и социалната политика бе изграден Консултативен съвет по въпросите на социалната икономика с участието и на представители на кооперациите.

5. Според ИСС следва да се засили сътрудничеството на държавата и общините с трудовопроизводителните кооперации като най-голям работодател на хора с увреждания, в подкрепа на усилията им за разширяване на трудовата интеграция на тези хора (БК-СИ ; ТРХУ).

През 2013 г. Правителството одобри промени в Закона за интеграция на хората с увреждания, чиято основна цел е облекчаване на съществуващите административни режими. В съответствие с правителствения план за намаляване на административната тежест бе облекчен режимът за регистрация на специализираните предприятия и кооперации на хората с увреждания и лицата, осъществяващи дейности по предоставяне и ремонт на помощни средства,

приспособления и съоръжения и медицински изделия, предназначени за хора с увреждания. Редуциран бе броят на изискваните документи и б разписано изискване за проверка по служебен път на документите, за които това може да бъде направено. Намален бе срокът за вписване в регистрите, водени от Агенцията за хората с увреждания, и бе регламентиран 3-дневен срок за издаване на удостоверения след регистрацията.

6. ИСС подкрепя направената от ЕК препоръка да се улесни достъпът на всички **социални предприятия до обществени поръчки**, като бъдат въведени по-ясни и опростени правила, които да облекчат участието на социалните предприятия в процедурите за тяхното възлагане. Съветът счита, че България, подобно на други държави – членки, трябва не само да се съобразява, но и да следи за изпълнението на политиките, предвиждащи „запазване (резервиране) правото на участие в обществени поръчки за икономически оператори, чиито принципни цели са социалната и професионалната интеграция на работниците с увреждания или в неравностойно положение, при условие че се спазва изискваният праг от 30% за хора с увреждания или работници в неравностойно положение“.

През м. януари 2014 г. МС прие план за действие по социална икономика за 2014 и 2015 г. В него е заложено социалните предприятия да получават предимство при обществените поръчки, ако предложат равни условия с другите кандидати. Това предимство е насочено към стопанската дейност на неправителствените организации, която е разрешена от закона, когато е свързана с предмета на основната им дейност, подобрява жизненото равнище или създава заетост сред уязвими групи, предоставя услуги или друга пряка подкрепа за преодоляване на социалната им изолация. Законодателната промяна в Закона за обществените поръчки се очаква да бъде приета от Народното събрание през първото полугодие на 2014 г.

7. ИСС подкрепя идеята за възраждане на предприемаческия дух в Европа и предприятия във връзка с това План за действие „Предприемачество 2020“ и предлага в България да се осигури възможност младежите да придобиват практически опит в областта на предприемачеството още в хода на задължителното си образование (СП).

В приетата от МС актуализирана Национална стратегия за младежта (2014-2020) се отбелязва, че в България трябва да се подобрят икономическата активност и кариерното развитие на младите хора, като се популяризира социалното предприемачество сред тях. За тази цел е необходимо насърчаване на публично-частните партньорства и социалното предприемачество в сферата на услугите за развитие на младите хора. За реализацията и активното участие на младите хора в обществения и икономическия живот е нужна както

подходяща и благоприятна среда, така и условия за училищно и университетско образование в областта на социалното предприемачество.

8. За популяризиране на иновациите в социалното предприемачество ИСС предложи: повишаване информираността по въпросите на социалните иновации със споделяне на добри практики чрез публикации и взаимна обмяна на идеи; създаване на подходящи стимули като напр. награди за социално-иновативна идея в рамките на ежегодно утвърден конкурс; създаване на партньорски мрежи в страната и извън нея, които да обменят информация и организират съвместни инициативи, и други (СП).

През месец април 2013 г. в София е проведен практически семинар с международно участие на тема „Икономическо въздействие на социалните предприятия. Статистика и социални иновации. Международен опит и добри практики“. С участие на представители на МОТ и на ЕК.

На семинара е направена преценка и са определени възможностите за разработване на статистически показатели за социалното и икономическото влияние на социалните предприятия върху жизнения стандарт на хората. Дискутирани са важни за националната теория и практика международен опит и добри практически решения за отчитане по статистически път на предприятията от социалната икономика.

9. ИСС отчете необходимостта от създаване от страна на местните власти на стимулиращи условия за социалните предприятия за осигуряване на заетост на лица от уязвимите групи и в определени региони, като се използват възможностите на Закона за общинската собственост. Според ИСС е необходимо добрите практики и модели у нас да бъдат открити и популяризирани, както и да се създадат условия за разпространение на добрите примери чрез създаването на национални и международни мрежи за обмяна на знания и опит (СП).

През месец септември 2013 г. приключи реализацията на Проект „Инициатива за иновации в социалната икономика“, финансиран от ЕСФ чрез ОП „Развитие на човешките ресурси“ по схемата „Без граници – Компонент 1“ и реализиран от сдружение на местни власти „Централна Стара планина“, което обединява 15 общини в централна северна България, в партньорство с ИРЕКООП Венето, Италия. В рамките на проекта бе направен експертен анализ на моделите и практиките, прилагани в България, и анализ на нормативната уредба, отнасяща се до социалните предприятия. У нас бяха проведени три обучения: за представителите на НПО – с акцент върху социалния ефект и възможностите за социална и професионална интеграция на групи в неравностойно положение; за бизнеса – по отношение на социалната корпоративна отговорност, ползите и необходимостта от

междусекторни партньорства и превръщането на социалния бизнес в печеливш; и за местната власт – за ролята на общините в социалната икономика и възможностите им да аутсорсват дейности към социални предприятия. По проекта бе изготвен и наръчник „Нови възможности за социалните предприятия. Италианският опит в българска среда“.

10. Според ИСС за насърчаване на социалното предприемачество са необходими по-добра разпознаваемост и популяризиране на ползите и приноса на социалните предприятия за икономическото и социалното развитие на страната и за обществото. Популяризирането на социалните предприятия и социалното предприемачество трябва да се основава на най-добрите съвременни комуникационни и информационни технологии и идеи (СП).

Въвежда се марката „Продукт на социално предприятие“ с подходящо лого и процедура за присъждане. Разработен е и вече действащ интернет портал по социална икономика. В приетия от МС План за действие по социалната икономика за 2014 и 2015 г. са заложили дейности, финансирани от държавата, за активизиране на социалната икономика с обучения, анализи за ефекта от социалните предприятия върху жизнения стандарт на хората, на възможностите на финансирането им, изследване на добрите практики, изработване на информационни материали и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Воден от принципите на независимост и публичност, равнопоставеност и взаимно зачитане на интересите на представените в него структури на гражданското общество, ИСС организира цялостната си дейност през 2013 г., като се стремеше да прилага опита на Европейския икономически и социален комитет и на националните и сродни организации в успешното утвърждаване на модела и принципите на демокрация с пряко участие. В рамките на десетата година от създаването си Съветът изработи и прие с консенсус 10 акта, отнасящи се до важни проблеми, стратегически документи и обсъждани политики по отношение на социално икономическия живот в страната.

Активната си дейност Съветът допълни чрез сътрудничество и взаимодействие с органите на законодателната, изпълнителната и местната власт в рамките на проведени публични консултации, обществени дебати и регионални кръгли маси. ИСС запази своя облик на независим, неполитизиран граждански парламент, който е конструктивен партньор на всяко правителство, парламент и президент на България.

**Проф. д-р Лалко Дулевски
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ**

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ АБРЕВИАТУРИ

1. **АЗ** – Агенция по заетостта
2. **АЕП** – „СЪОБЩЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ СОМ (2012) 573 окончателен. До Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите за Акт за единния пазар II - Заедно за нов растеж“ (резолюция на ИСС)
3. **АПППТ** – „Актуални проблеми и политики на пазара на труда“ (становище на ИСС)
4. **АТЖВХ** – „Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“ (становище на ИСС)
5. **АХУ** – Агенция за хора с увреждания
6. **БИ** – „Българската икономика в условията на глобална финансова и икономическа криза – проблеми, предизвикателства и възможности“ (становище на ИСС)
7. **БК-СИ** – „Ролята на българските кооперации за развитието на социалната икономика в контекста на Стратегия "Европа 2020"(становище на ИСС)
8. **ВСТСЖ** – „Възможности за съчетаване на трудовия и семейния живот“ (становище на ИСС)
9. **ГДИН** – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“
10. **ГДО** – Главна дирекция „Охрана“
11. **ГИТ** – Главна инспекция по труда
12. **ГОР** – „Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа 2013 г.“ (резолюция на ИСС)
13. **ДПБСЕ** – „Демографски предизвикателства пред България в контекста на стратегия „Европа 2020“ (резолюция на ИСС)
14. **ЕВРОМЕД** – Евро-Средиземноморско сътрудничество
15. **ЕИСК** – Европейски икономически и социален комитет

16. **ЕИСПП** – Единна информационната система за противодействие на престъпността
17. **ЕК** – Европейска комисия
18. **ЕКАТТЕ** – Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици
19. **ЕП** – Европейски парламент
20. **ЕС** – Европейски съюз
21. **ЕСФ** – Европейски социален фонд
22. **ЗД** – „Закон за детето“ (резолюция на ИСС)
23. **ЗЕУ** - Закон за електронното управление
24. **ЗНЗ** – Закон за насърчаване на заетостта
25. **ЗОАРАКСД** - Закон за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност
26. **ЗР** – „Здравната реформа“ (становище на ИСС)
27. **ИСС** – Икономически и социален съвет
28. **КИТ** – „Състояние и перспективи на културно-историческия туризъм в България“ (становище на ИСС)
29. **КСО** – Кодекс за социално осигуряване
30. **КТ** – Кодекс на труда
31. **ЛИПА** – Либерален институт за политически анализи
32. **МАИСССИ** – Международната асоциация на икономическите и социални съвети и сродни институции
33. **МБ** – „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“ (резолюция на ИСС)
34. **МНК** – Мултинационални компании
35. **МОН** – Министерство на образованието и науката
36. **МОТ** – Международна организация на труда
37. **МРЗ** – Минимална работна заплата
38. **МС** – Министерски съвет
39. **МСП** – Малки и средни предприятия

40. **МТСП** – Министерство на труда и социалната политика
41. **НАП** – Национална агенция по приходите
42. **НАППБС** – „Възможности за намаляване на административните пречки и подобряване на бизнес средата в България“ (становище на ИСС)
43. **ННН** – Неработещи, неучащи и необучаващи се
44. **НП** – Национален план
45. **НПДЗ-2014** – Национален план за действие по заетостта за 2014 г.
46. **НПИЕГМ** – Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта за периода 2014 – 2020 г.
47. **НПНОС** – „Мерки за намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система“ (резолюция на ИСС)
48. **НПО** – Неправителствени организации
49. **НПР** – Национална програма за реформи
50. **НПР 2006-2009** – „Проект на Националната програма за реформи на Република България (2006 – 2009 г.) За по-висок растеж и повече работни места“ (становище на ИСС)
51. **НПР'13-КП** - „Препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и за представяне на становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г. (SWD(2013) 352 final)“ (резолюция на ИСС)
52. **НСИ** – Национален статистически институт
53. **НСТС** – Национален съвет за тристранно сътрудничество
54. **ОИСР** – Организация за икономическо сътрудничество и развитие
55. **ООН** – Организация на обединените нации
56. **ОП"РЧР"** – Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
57. **ПББ** – „Преодоляване на бедността в България“ (анализ на ИСС)
58. **ПБСБ** – „Подобряване на бизнес средата в България чрез по-добро регулиране“ (резолюция на ИСС)
59. **ПДР** – „Проблеми на демографското развитие и предизвикателства пред демографската политика на България“ (становище на ИСС)

60. **ПНЗС** – “Проект за Национална здравна стратегия 2007-2012 г. на Министерството на здравеопазването (анализ, оценка, препоръки)” (становище на ИСС)
61. **ПНПРРБ** – „Проект за национална програма за реформи в Република България” (резолюция на ИСС)
62. **ПРНОС** – „Политики за ограничаване ранното напускане на образователната система” (становище на ИСС)
63. **ПТПСЕ** – „Предизвикателствата пред трудовите пазари в контекста на стратегия „Европа 2020” (анализ на ИСС)
64. **РК-СИ** – „Ролята на кооперациите за развитието на социалната икономика” (международна конференция)
65. **СДРРВ** – „Семейството, доброто родителство и равните възможности между половете” (становище на ИСС)
66. **СЕКОП** - Европейската конфедерация на производствените кооперации и социалните предприятия
67. **СИ** – „Социалната икономика – възможности и перспективи за развитие в България” (становище на ИСС)
68. **СОСЗ** – „Социално осигуряване и социална закрила” (становище на ИСС)
69. **СП** – Споразумение за партньорство
70. **СРОУ** – Резолюция на ИСС по проекта за национална „Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)”
71. **ТПК** – Трудово-производителни кооперации
72. **ТРХУ** – „Възможности за трудова реализация на хората с увреждания” (становище на ИСС)
73. **УСЕФ** – „Приоритети и политики за усвояване на средствата от фондовете на Европейския съюз в България през периода 2014 - 2020 г.” (становище на ИСС)
74. **ЦИР** – Център за икономическо развитие

75. **ЦПО** – Център за професионално обучение